

6/E 2648/5
8

JUBILEJNÁ VÝROČNÁ ZPRÁVA
ČSL. ŠTÁTNEHO KOED.
UČITELSKÉHO ÚSTAVU JÁNA KOLLÁRA
V ŠTUBNIANSKYCH TEPLICIACH
ZA ROKY 1918—1928.

JUBILEJNÁ VÝROČNÁ ZPRÁVA

ČSL. ŠTÁTNEHO KOED.

UČITEĽSKÉHO ÚSTAVU JÁNA KOLLÁRA

V ŠTUBNIANSKYCH TEPLICIACH

ZA ROKY 1918—1928.

OBSAH:

1. K prvému decenniu nášho obnoveného štátu.
2. Z historie nášho ústavu v rokoch 1918—1928.
3. Zpráva za školský rok 1927—1928.

Slovenská
pedagogická
knížnica
Bratislava
z. 3999

Václav Krofta, správca ústavu:

K PRVÉMU DECENNIU NÁŠHO OBNOVENÉHO ŠTÁTU.

Dlhé storočia upeli sme v cudzom jarme; krásne hory, nivy, polia, lesy, roviny Slovenska, ako hovorí básnik M. Sládkovičov, ako by boly bývaly zakliate. Horami-dolami ozýval sa spev funebrálu. Ľud slovenský, v ktorom bolo vždy mnoho krásnych schopností duševných, bol nielen zotročený, ale otročiteľmi svojimi bol zrovna zaslúbený hrobu: chceli, aby ho vôbec nebolo, alebo — aby rozmnožil rady svojich Herodesov! Darmo sa proti otročeniu ozvaly protesty spravodlivých mužov svetového mena, ako boli Björnson, Scotus Viator, Arnošt Denis. Bezcitní despoti nedbali na ich varovné protesty.

Tak prišla svetová vojna, ktorá v páde víťazstva mala zasadiť poslednú smrteľnú ranu zotročeným malým národom. No stalo sa ináč. Prešla doba ťažkých zkúšok a z temna poroby vyšli sme dňa 28. októbra 1918 na slnko svobody. Čoskoro bude tomu desať rokov, čo driemajúci púčik tejto svobody rozkvitol po tristoročnom spánku v nádherný a vonný kvet, ktorého vôňa nás opájala a rozliala sa po všetkých kútoch československej vlasti. A pod tou vôňou dusil sa plevel nenávisti, so slzou v oku odpúšťali si protivníci a celý československý národ kupil sa sverne okolo svojho vodcu ako jedna rodina. Prišla slávna chvíľa, keď sme mohli zvolať s básnikom Andrejom Sládkovičom:

„Zahučte zvony k počtám Hospodina!
Zhučte radostné tympany!
Čtnosti syna smyjú otcov vinu!
Hymnu vyveďte, organy, spravodlivému Hospodínu!“

Aká to bola radostná chvíľa, keď sme sa dostali z poroby k svobode! Aká nevysloviteľná, kúzlaplná zmena! Česká a slovenská reč ozvala sa všade, odkiaľ bola vyhodaná. V úradoch, v kostole, v školách. Zbavení pút a opojení omamným vínom svobody, domnievali sme sa, že vnútorné vybudovanie štátu nebude už prácou takou ťažkou. Ale život nezostal stáť na hodine osvobodenia, ale poučil nás čoskoro, aká je to vážna a ťažká vec vykročiť samostatne do sveta, zmietaného ešte povojennými búrkami. Ukázaly sa pravdivými zahorklé slová básnikove, ktoré v dňoch, keď ulice šumely radostným nadšením, zazneli do nášho plesania akoby septimovým akordom:

„Leč všichni vy, jichž srdce náhle zhrdla,
jež opiji dne oslava,
poslyšte výkřik z básníkov hrdla:
„Boj teprve nám nastává!“

A básnik mal trpkú pravdu. Začínal nám boj dvojaký. S nepriateľom vonkajším a vnútorným. Boj s nepriateľom vonkajším, maďarskými boľševikmi, bol šťastne dobojovaný. Horšie boli boje s nepriateľmi vnútornými. Týmito nepriateľmi boli zhrublé vášne niektorých spoločenských vrstiev, porušená povojenná morálka a do výstrednosti vyvrcholené sebeckto. Odstránili sme farbu čiernu a žltú, farbu západu a noci a ozdobili sme sa jasavými farbami rána. Žiaľbohu, nemohli sme zrazu odstrániť všetko, čo súviselo so starou zástavou. Vo chvíľach nadšenia zabudli sme, že sme neboli nič viac, ako časť toho starého porazeného Rakúsko-Uhorska, jeden z dielov, v ktoré sa rozpadlo, a že sme nemali pre svoju tvorčiu prácu vlastne nič, okrem toho nadšenia a obetivosti svojho ľudu. No podarilo sa nám síce vypudiť panovitého a zločinného poručníka, ktorého naši predkovia z osudového omylu povolali na trón a ktorý naše dedičstvo rozhadzoval a vykrádal, ale následkov jeho ľahkomyselného gazdovania sme sa nezbavili.

To boli tie pasíva, ktorých dedičmi sme sa stali po rozrúcanej habsburskej monarchii: poloprázdne pokladnice štátnych úradov, nedostatok potravín, schudobnelé zemedelstvo a po dlhoročnom strádaní vyčerpaná telesná energia. Dosiahnuc politického osvobodenia, zostali sme chudobní a bezbranní uprostred stredoeuropského chaosu. Vtedy sme poznali, že kráľovstvo božie nezrodí sa z prelievania krvi, ale z tichej poctivej práce a lásky k bližnému, že nie v nenávisti národa k národu, ale v pokojnej vzdelávacej práci je naša spása. Morálna odolnosť nášho ľudu, vlastenecké cítenie drobného človeka zvíťazily v časoch ťažkých zkušok. Skoro po prevrate stali sme sa ostrovom poriadku a pokoja uprostred rozbitného mora rozháraností a výstredných živlov.

Naša revolúcia vykonaná bola národnou solidaritou, ktorá vždy podmieňuje osobnú obeť k vôli celku. „Salus rei publicae suprema lex!“ A to bolo pre nás veľkou výhodou, že národ ako celok bez rozdielov stavovských a stranických zúčastnil sa na diele národného osvobodenia. Preto nemohol byť náš štát ničím iným, ako republikou demokratickou v každom smere, v ktorej vládnuť môže len ten, kto osvedčil najlepšiu vôľu a najlepšie schopnosti. Preto tiež stal sa prvým československým prezidentom dr. T. G. Masaryk.

Ťažké boli však úkoly, ktoré bolo treba splniť, aby sa štát náš upevnil vo svojich základoch, aby sa skonsolidovaly pomery zvlášte hospodárske. Ľudstvo po vojne bolo ešte hnané knutou starých vášní. A vášne vraj bývajú v človeku najsamprv ako cudzinci, potom ako hostia a nakoniec ako páni domu. A boly to zvlášte dve staré vášne, ktoré chcely opanovať náš dom: túha po bezprávnom obohatení a politicko-stranícka nenávisť. Bolo ich treba vykynožiť a zadusiť hoci i prísnymi zákonmi a zákazmi. Nemohli sme sa pýtať žiab, keď sme chceli vysušiť močiar!

A veru ťažká bola tá naša štátotvorná práca. Samostatný štát bol nám už len spomienkou alebo nádejou. Cez tri storočia naša štátna tradícia bola pretrhnutá. Namiesto občianskych pestovali sme hlavne len ctnosti vlastenecké. Dobrý Čech a Slovák nemohol byť dobrým rakúsko-uhorským vlastencom. Núteným dlhým pobytom v dvojhlavej nemecko-maďarskej monarchii mnohí naši ľudia ztratili prostotu starodávnych mravov, ktorá nedovoľovala našim praotcom veselieť sa, keď naši bratia vôkol strádali. Tým vďačnejšie musíme spomínať tých, ktorí pri takýchto ťažkých

podmienkach pomáhali budovať náš štát v ktoromkoľvek obore. Mali sme a máme mnoho vynikajúcich jednotlivcov, u ktorých láska k vlasti a štátu prejavila sa byť železom: z ohňa a zpod kladiva vyšla ešte lesklejšia a tvrďšia!

Pod ztrátou popularity upevnil náš prvý minister financií našu valutu, čím sa mu podarilo udržať v činnosti priemysel, ktorého najväčšiu časť sme zdedili po starej habsburskej monarchii. Bolo treba vytvoriť všetky vyššie vládne orgány, naučiť ich ovládať občianstvo, bolo treba najst energických čelných úradníkov, ktorí by vedeli zaistiť presný chod štátnej správy a ktorí by vedeli obnoviť v základoch otrasenú autoritu úradov. Organizácia našej administratívy bola vtedy vôbec najťažším problémom, na ktorom záležalo udržanie nášho štátu. Na Slovensku stretávaly sa oba úkoly štátnej správy ešte s nepomerne väčšími ťažkosťami, ako v zemiach historických. Za tisíc rokov žil Slovák takmer bez všetkej súvislosti s jednotným telom národného kmeňa a cez celú tú dobu bol pariou džen-trického maďarského štátu. Mäkkí Slováci nevedeli sa so svojimi otrokármi tak potýkať, ako živší a húževnatejší Česi. Bohatá slovenská zem a nadaný ľud bol zanedbaný a ujarmený bez všetkých orgánov samosprávnych, bez národne cítiacej inteligencie, bez hmotnej a duchovnej kultúry.

Koľko kriesiteľskej práce bolo tu treba! Ale napriek tomu, že táto obrodná konsolidačná práca bola tu rušená cudzím nespoľahlivým žiվlom a zahraničnou agitáciou, predsa sa podarilo postaviť pevné a bezpečné základy k budúceму vývoju, ktorý, pravda, vyžadoval času, keďže mal byť organický a zdravý. Bolo a je k tomu veru treba času a trpezlivosti, lebo pretvoríť názory širokých vrstiev ľudových v samotných koreňoch a ich fundamentálnych formách, obrátiť na ruby stáleté názory a tradície, túžby a predsudky a chcieť všetko to nahradiť novým organizačným poriadkom, to je práca nie ľahká, k tomu je nezbytné treba pozvoľne, dlhoročného vývoja. A v tej veci najbezpečnejšou pomocnicou musí byť vždy škola. Preto pevnému vybudovaniu slovenského školstva — nebolo do prevratu jedinej strednej slovenskej školy — venovaná bola vrcholná pečlivosť.

Ziactvo maďarských škôl bolo na Slovensku z väčšej časti slovenské, avšak vyučovací jazyk bol cudzí. A dnes? — Dnes má všetka slovenská mládež príležitosť navštevovať školy slovenské. Učiteľia a profesori, povolani z historických zemí na tieto školy, venovali sa tu po boku rodoverných Slovákov práci so svojou známou horlivosťou, takže získali si obľubu a uznanie nepredpojatého domáceho ľudu. Slovensko vôbec bolo od počiatku predmetom zvláštnej pečlivosti našej vlády. Len sa pozrime, čo tu bolo vykonané so stránky hospodárskej, zdravotnej, telovýchovnej, komunikačnej, sociálnej, školskej a umeleckej a vôbec v každom odvetví štátneho sriadenia. Kto navštívil Výstavu súčasnej kultúry v Brne, presvedčil sa najlepšie o úžasnom pokroku, k akému sme dospeli za uplynulé desaťročie svojej samostatnosti. Scotus Viator, dobrý znateľ predprevratových pomerov u nás, osvedčil sa, že pokrok, ktorý spravilo Slovensko za prvé decennium politickej samostatnosti, je jedinečný v celej histórii. Keď pozorujeme náš spoločenský život, vidíme, že zvoľna, ale predsa odvykáme si nazerať na rozličné verejné otázky pod zorným uhlom stranícko-politickým, že nadobúdame plného republikánskeho občianskeho vedomia, v ktorom prvé miesto má byť vyhradené štátu a jeho záujmu má byť podriadený akýkoľvek záujem užší.

Treba nám pracovať kladne, a nie sa hašteriť pre osobné veci. Je požehnaná svoboda a demokracia len v štáte, kde schopnosť a zdatnosť jednotlivca nie je meraná podľa toho, či náleží k istej spoločenskej kaste, kde každý odmyšľa si pôvod a posudzuje človeka bez ohľadu na jeho politickú príslušnosť a na jeho súdruhov! Stálym rozčuľovaním a nenávisťou nestáva sa človek schopnejším pozitívnej práce, ale naopak rozmrzelejším a nespokojnejším. Obviňovaním všetkého a všetkých ztrácame nakoniec i vieru v seba samých. Človek, ktorý musí prisahať vernosť svojej strane za každých okolností, je otrokom strany a nemôže byť verným služobníkom štátu! A prospech štátu má byť každému občanovi nad prospech strán. Dokážme, že nie je pravdivé tvrdenie, že Slovania vedia slúžiť a pracovať len pod cudzou palicou, ale sami sebe vládnuť nevedia, ako to tvrdí univ. prof. Peisker, opakujúci zároveň to, čo napísal roku 1919 v parížskom denníku „Le Temps“ o nás Charles Rivet, ktorý hovorí: „Slovanovi sa v jadre priechi princíp autority. Nech prichádza odkiaľkoľvek, je mu autorita trápna. A je mu priamo neznesiteľná, ak vyviera z ľudí jeho vlastného prostredia. Dokážme bezpodstatnosť legendy, ktorá rozpráva, že keď Pán Boh rozdával ctnosti a keď prišla na rad trpelivosť, išiel Slovan dva razy. Pán Boh to videl, a preto, keď prišla svornosť, nedal mu nič. Dokážme, že sme sa zmenili od dôb veľkého slovenského syna Jána Kollára, ktorý napísal: „Všecko máme, verže, mojím drazi, svornosť jen a osveta nám schází.“ Suché Kruty, Lipany, Biela Hora žalujú nám na chyby otcov. Nech sú nám výstražným mementom pre budúcnosť! Čech musí milovať Slováka a pomáhať mu vo všetkých potrebách, Slovák musí milovať Čecha a prijať podávanú ruku, lebo iba v tomto spojení zvíťazia. „Bůh láska jest. Řekl-li by kdo: Miluji Boha a bratří svých nenáviděl, lhář jest.“ Čím je národ menší, tým svornejšie musí byť založený. Dnes je zjavné, že československý štát nemôže počítat na nikoho než na československý národ a oddané mu politické strany, ktoré v dlhej budúcnosti budú jedinými nosnými stĺpmi našej štátnej myšlienky.

Náš štát, zrodený v bolestiach a vojenných hrôzach, musí byť pohotový k obrane ako proti vnútornému rozvratu tak i proti nepriateľovi vonkajšiemu. *Komu sa siaha na život, má právo sa brániť.* Jednako, pravda, bude treba, aby sme sa nestali modloslužobníkmi násilia. To nepripúšťa ani tradičný duch národa, lebo náš nacionalizmus — i v dobe Žižkovej — bol viac defenzívny ako ofenzívny. A nepripúšťa toho ani zemepisná poloha nášho štátu. Arnošt Denis vyslovil sa tak, že, súc srdcom Európy, máme historický úkol žiariť jej národom. Aké vznešené poslanie! „Niet nijakého rozporu medzi láskou k ľudstvu a národu“, ako hovorí filozof Fr. Drtina, „národ svoj miluje len ten, kto blížneho a v ňom ľudstvo miluje!“. Kollár k nám volá: „Národ tak považuj jedine jako nádobu lidství a zvoláš-li: Slovan! nechť se ti ozve: člověk.“ Túto lásku k národu a ľudstvu prejavujeme pokojnou, pozitívnou prácou. Nerozhoduje početnosť, ale účelnosť a intenzita práce. „Pretože sme malým národom“, povedal náš prvý minister financií, dr. Alojz Rašín, „musí v nás vzniknúť idea, aby každý z nás pracoval za dvoch, a keď sa tak stane, len potom budeme veľkým národom.“ „Pilný človek má v týždni sedem dneskajškov, leňoch sedem zajtrajškov“, hovorí príslovie.

Je vo vlastnom záujme každého jednotlivca, aby pilne pracoval, lebo

každý berie podiel na celku a každý sám bude odmenený na spoločnej práci pre národ. „Ut sementem feceris, ita metes“, povedal už Cicero.

Dnes tedy treba pracovať kladne, reformne, evolučne, nie revolučne! „Keď v starom krčahu zákonov a sriadení skyslo víno“, hovorí jeden anglický štátnik, „netreba robiť hneď nový, ale len vyliat' skyslé víno a naplniť znova chutným obsahom starý krčah.“ Nuž mládež naša nech naplní svoje srdcia hrdosťou, že je príslušníkom tak kultúrne vyspelého štátu, ako je dnes naša republika, štátu, ktorý po desaťročnej usilovnej práci získal si rešpektu a úcty celého sveta. Nech občianskymi ctnosťami prispeje každý k jej ďalšiemu rozvoju. Nech si pripomenie, že treba premáhať zlosť láskou, splácať zlo dobrom, skúposť premáhať štedrosťou, luhára slovom pravdy, ako to prikazuje už stará budhistická múdrosť. „Všetko tvoje konanie, reč i myslenie“, hovorí rímsky cisár-filozof Marcus Aurelius, „buď takým, ako by si v tú chvíľu mal odísť zo života, ako by čas, ktorý ti bol daný, bol neočakávaným darom.“ Dokážme, že nie sú pravdivé slová pesimistického filozofa Hartmana, ktorý nás poučuje o tom, že bohatstvo, pokoj a svoboda sú negatívneho rázu a že človek si ich cení len vtedy, keď ich ztratil, a nie vtedy, keď ich užíva. „Svoboda“, povedal pán prezident, „ukladá veľkú zodpovednosť nezištnej práce pre celý národ a ľudstvo.“

Svoboda nesmie sa tedy nikdy zvrhnúť v bezvládie a zlovôľu, lebo za bezvládia sa prebúda v človeku vždy pud proti poriadku a proti rozumnej výchove. A svoboda nie je bezuzdnosť. *Morálny poriadok, úcta pred zákonom, to sú predpoklady, bez ktorých by sme svoju štátnu samostatnosť neudržali.*

Nuž, mládež naša, miluj svoju otčinu, bojuj a pracuj za ňu svorne, lebo priaznivý osud poskytol tebe možnosť vykonať pre vlasť najväčšie činy, činy, ku ktorým sa príležitosť po storočia našej mládeži nenaskytovala.

Pretože nemôžeme spoliehať sa na početnú prevahu, nik z vás nesmie sa spokojiť podpriemernosťou. A priemer musí stúpať, lebo vzrastom zdatnosti jednotlivcov rastie národ, i keď jeho počet nevystúpi úmerne s nekultúrnymi národmi. Ostatne spoliehanie na početnú prevahu často splošťuje, berie podnet k zmnohonásobeniu individuálnemu. Čo nám chýbí na počte, musíme nahradiť kvalitou. Nuž nezabudnite, že sme synovia veľkých otcov, ktorí už v stredoveku uviedli svet v úžas svojím nadšením, svojím sebaobetovaním a statočnosťou v službách náboženských ideí, ktorými chceli docieľiť čistoty viery a mravov. Najväčší geniovia naši zdôrazňovali nám vždy túto čistotu mravov. Komenský hovorí: „Kto by prospieval v umení a hynul v mravoch, viac hynie ako prospieva.“

A veľký Slováč Šafárik volá v závere svojej reči pri otvorení slovenského sjazdu: „Bude-li v nás mravná síla, pronikne-li jedna myšlienka, jedna vôľa tela národa nášeho, národové celé země jí neodolají. *Neboť všecho, co pod sluncem i nad sluncem, převyšuje síla mravná.*“

Tiež veľký slovenský básnik Hviezdoslav obracia sa k tebe, naša mládež, v tomže duchu v svojej známej básni: „Ó, mládež naša, tys' držiťkou rána, vladárkou mája tys', jara pokladníkom, šafárom šťastlivým, k tebe obraciam sa... A zase do práce!“... „Opáš obra šíly, rytierskou odev broň, kriedla rozpní orlie!... Zač zápas veľký ten? Za trón pravdy, dobra zdroj, krásy diadém, za kráľovstvo ducha! Ó, navráť raj nám ztratený!“

Z HISTORIE NÁŠHO ÚSTAVU V ROKOCH 1918—1928.

Podáva správca ústavu *Václav Krofta*.

Po obsadení Turčianskej župy čsl. vojskom prevzatý bol učiteľský ústav v Štub. Tepliciach, dosiaľ maďarský, do správy čsl. republiky. Na ústave sa nevyučovalo už od sviatku Všetechsvätých 1918, a to „pre chrípku a neisté politické pomery“, ako oznamoval posledný maďarský riaditeľ Ondrej Párvy maď. min. do Pešti. Ústav bol prevzatý československými úradmi dňa 26. februára 1919 z rúk prof. Hanvaya, vedúceho dočasnej správy za chorého riaditeľa Párvyho, ktorý bol toho času v Budapešti na liečení. Ústav prevzal pán Jozef Országh, hlavný slúžny v Štub. Tepliciach, pozdejší župan turčiansko-sväto-martinský. Prítomní boli na tomto pamätnom akte p. Ján Obuch, dirigent filiálky banky „Tatry“ v Štub. Tepliciach a prof. Arnošt Polóni, ktorý ustanovený bol za vládneho komisára a poverený dočasnou správou ústavu.

Dňa 16. apríla 1919 prevzal správu ústavu prof. přerovského gymnázia Alojz Bezloja; vykonal najnevyhnutnejšie prípravy pre zahájanie vyučovania a dňa 23. a 24. apríla bol zápis a prijímacie zkúšky do všetkých štyroch ročníkov. Do majetku republiky prevzatý bol ústav so všetkými zbierkami. Budova ústavu pri prevzatí bola v dosť dobrom stave. Bola zánovná a umiestená uprostred rozsiahlej záhrady, v bezprostrednom susedstve kúpeľného parku, v polohe preplnenej ozonom, asi 5 minút od liečivých teplých prameňov, v ktorých už r. 1423 kráľ Zikmund a r. 1573 kráľ Maximilian hľadali a našli ztratené zdravie.

Ústav bol otvorený ako koedukačný. Bolo prijaté celkom 71 chovancov a 67 chovaniiek. Otvorený bol súčasne tiež internát, v ktorom ubytovaní boli takmer všetci zapísaní. Dňa 28. apríla bolo zahájené vyučovanie školskou slávnosťou. S budovy ústavu viala prvý raz čsl. zástava. To bolo znamenie, že odtiaľ budú sa v tej peknej, sviežou zeleňou orámovanej budove vychovávať čsl. národu národne upovedomelí a nadšení pracovníci na roli školskej.

Vyučovanie ticho a pekne plynulo, čas sa míňal, žiaci zvykali poriadku a národne sa počali uvedomovať, keď nenazdajky počaly sa trhať pásky, ktoré spájaly žiakov so štúdiom. V pondelok dňa 2. júna 1919 priniesli žiaci zprávu, že v Banskej Bystrici je reálka rozpustená, lebo vraj sa blížia maďarskí boľševici. Chuť a nálada do štúdia bola preč a sväzky, ktoré viazaly žiakov s učiteľmi, povoľovali. Niektorí zo žiakov vyšších ročníkov pri zpráve, že sa Maďari blížia, boli nerozhodní vo svojom národnom cite. Len s veľkou námahou udržaní boli chovanci v internáte, a keď zprávy, prichádzajúce od juhu, neboli lepšie, prepúšťaní boli pozvoľna domov. I členovia sboru odišli, až na supl. prof. Václ. Stuchlíka a správcu ústavu. V nedeľu dňa 9. júna 1919 vznikol v dedine veľký poplach. Autá, ustupujúce vojsko, vojenské vozy, transporty ranených, stáda dobytky, to všetko svedčilo o tom, že bojište je nie ďaleko. Obyvateľstvo chystalo sa na útek pred boľševikmi. Kremnicu už vyprázdňovali. Medzitým však sa na bojišti už situácia menila v náš prospech. Generál Šnejdárk skvelým manévrom zastavil postup boľševického vojska, ktoré už bolo pri Kremničke. Keď nastalo upokojenie, vrátili sa chovanci i učители a vyučovanie opäť počalo sa dňa 20. júna. Dvaja chovanci pre ostentatívne nepriateľ-

ské nám smýšľanie boli prepustení; jeden z nich prešiel do boľševického vojska.

Chovanci IV. ročníka vykonali pred odchodom domov písomnú zkušku dospelosti, a to dňa 4. a 5. júna 1919. Prvé ústné zkušky dospelosti vykonané boli dňa 15. a 16. júla 1919 pod predsedníctvom pána min. radcu dr. Jaroslava Vlčka. Zkuške dosp. podrobilo sa celkom 15 chovancov a 10 chovaniiek. Začiatok škol. roku 1919/20 bol pre chovancov už nepomerne radosnejší. Pomery sa utíšili, bolo badať, že chovanci sa národne upovedomujú, majú ešte v živej pamäti útrapy zo školy maďarskej. Nálada, pravda, nebola jednako taká radosná, ako vlaňajšieho roku pri otváraní ústavu. Javily sa ešte stopy júnového vojenného rozrušenia, najmä u žiakov vyšších ročníkov. Tu a tam byly ešte živé nádeje v návrat Maďarov, ktoré bolo treba trpelive dusiť. Učiteľský sbor, neodstrašený nepríjemnou epizodou boľševického vpádu, usiloval sa upevňovať národné povedomie chovancov, čo bolo veľmi potrebné. Nedostatok tohoto upovedomenia prejavil sa hlavne pri zakladaní osvetového krúžku, pri ktorej príležitosti niektorí bránili sa názvu „Ján Kollár“, nie súc si vedomí významu a záslužného diela tohoto veľkého Slováka, rodáka z neďalekých Mošoviec. Keďže jeden z chovancov demonštratívne prejavoval neloyalnosť k republike, bol z ústavu vylúčený. Odchodom jeho utratili znepokojení chovanci vodcu-teroristu, vzbúrené vlny protištátneho cítenia opadávajú, chovanci nabývajú rozvahy, upokojujú sa a dňa 23. XI. dobrovoľne a bez nátlaku vstupujú do miestnej tel. jedn. „Sokol“. Tam sa posilňovalo pričinením náčelníka Jozefa Činčeru vlastenecké cítenie; láska k republike prebúdzaná bola tiež usporadovaním slávností, poučnými prednáškami a najmä príležitostnými oslavami mužov o vlast' záslužilých; byly pri tom vďačne spomínané ich šľachetné a obetavé činy a študentstvu bolo pripamätané požehnanie, ktoré vzišlo z bojov našich otcov. Aj v „Osvetovom Krúžku“ počali chovanci pilne pracovať. Každého mesiaca mávali najmenej jednu schôdzku, na ktorej preberaly sa témata časové, hudobné, umelecké, všeobecne vzdelávacie a iné. Styk chovancov s učiteľmi pestovaný bol tiež i mimo školy hojnými vychádzkami i výletmi sokolskými. Na siedmom slete sokolskóm v Prahe roku 1920 zúčastnilo sa už činne 50 chovancov tunajšieho ústavu. Chovanci zúčastnili sa aktívne pri verejných národných a štátnych slávnostiach a ústav stával sa kultúrnym ohnískom celej dediny. V hudobnej sieni pod režiou niektorého člena sboru usporadované byly divadelné predstavenia. Tak už v den národného sviatku 28. októbra 1920 usporiadané bolo divadelné predstavenie hry „Z otroctva k svobode“ od G. Zocha.

V dňoch 12. XII. 1920 a 9. januára 1921 navštívil tunajší ústav starý osvedčený pestovateľ čl. vzájomnosti, spisovateľ Karol Kálal. Prvý raz bol prítomný na schôdzke „Osvetového Krúžku“, vypočul celý program a vreľými slovami povzbudzoval chovancov k ďalšej usilovnej práci. Druhý raz prednášal v ústave na téma „Vlast' a národ“.

Dňa 18. septembra 1921 zúčastnili sa všetci chovanci s celým profesorským sborom slávneho uvítania pána prezidenta T. G. Masaryka v Turčianskom Sv. Martine, čo pôsobilo na mladé duše budúcich slov. učiteľov dojmami nezahladiteľnými. Národný sviatok oslávený bol zdarilým predstavením Zeyerovej dramatickej slov. pohádky „Radúz a Mahuliena“. Dňa

13. novembra 1921 zúčastnilo sa 16 chovancov s profesorom J. Egrtom pohrabu najväčšieho slov. básnika Hviezdoslava v Dolnom Kubíne. Na oslavu 70. narodenín majstra Al. Jiráska zahrli chov. ústavu pod režiou prof. J. Egrta Jiráskovu „Vojnarku“. Túto hru opakovali v Kollárovom rodisku dňa 26. novembra tohože roku. Dňa 4. XII. usporiadaná bola pri účasti členov sboru akadémia v Štub. Tepliciach, ktorá bola 11. XII. opakovaná i v Mošovciach.

72-hé narodeniny pána prezidenta oslávené boli školskou slávnosťou, na ktorú malo prístup i širšie obecnstvo. Toho dňa chovanci ústavu pod režiou prof. J. Egrta zahrli Vrchlického veselohru „Noc na Karlštejne“. Dňa 22. apríla tohože škol. roku usporiadal prof. sbor akadémie, pri ktorej chovanci a chovanky ústavu i deti z cvič. školy zahrli pohádkovú hru „Poklad“, spracovanú podľa Erbena. V dňoch 5.—8. mája 1922 podnikli chov. III. a IV. roč. exkurziu na Moravu pod vedením správcu ústavu a prof. J. Egrta. Výchova slov. učiteľov dostala sa už do normálnych koľají, prv než došlo k výmene správy ústavu. Riaditeľ Alojz Bezloja vymenovaný bol na vlastnú žiadosť za riaditeľa čsl. št. uč. ústavu v Sliezskej Ostrave. Jeho nástupcom stal sa dr. Fr. Kašpar, prof. št. reál. gymn. v Ružomberku.

I v sbore nastaly značné zmeny. Školský rok 1922/23 začal sa až 2. októbra, lebo v budove ústavu byly robené technickým odd. okr. úradu v Turčianskom Sv. Martine rozsiahle opravy. Dňa 28. októbra 1922 zúčastnil sa celý ústav slávnostného odhalenia pomníka Juraja Langsfelda, slovenského rodoľuba, popraveného r. 1849 v Kremnici. Pri tej príležitosti zaspievali chovanci ústavu 5 sborov pod dirigovaním prof. T. Slavičkovej. Aby chovanci opúšťali ústav čo najlepšie pripravení pre svoje povolanie, nakoľko v daných pomeroch bolo možné toho dosiahnuť, konali členovia sboru horlivo prednášky na doplnenie ich školských vedomostí, používajúc k tomu najmä príležitostných pamätných dní (narodeniny Komenského, výročie Bielej Hory, nar. pána prezidenta, uctenie pamiatky gen. M. R. Štefánika a vôbec úmrtie vynikajúcich mužov atď.). Pri tom i chovanci cvičili sa v rečení, recitácii a uplatňovali často na podiu svoje muzikálne schopnosti. Najčastejšie prehovoril k študentstvu toho roku prof. dejepisu Vlad. Růžička. V dňoch 3. a 5. júna vykonal chovanci I.—II. roč. exkurziu do Tatier, chov. III. roč. v tých dňoch navštívili Mor. Ostravu a uhoľné bane; poznali tak z autopsie stredisko nášho uhoľného a železiarskeho priemyslu.

V školskom roku 1923-24 zahrli chovanci ústavu ľudovú hru v 3-dejstvách od člena sboru prof. Václava Kroftu „Svetári“ pod režiou autorovou. Čistý zisk z príjmu 1148 Kčs venovaný bol pohorelcom v blízkej dedine Dubovom. Dňa 24. XI. usporiadaný bol študentský večierok v kúpeľnej dvorane, pri ktorom zahraná bola divadelná hra „Lešetinský kováč“ od E. Šimka. Režiu hry mal zasa prof. Václav Krofta. Tá istá hra bola opakovaná dňa 25. XI. v Malom Čepčine. Dňa 21. XII. prednášal v ústave dr. K. Lányi na téma „Alkohol a mládež“. Z jeho iniciatívy založený bol „Abstinentný Krúžok“, ktorého prvým predsedom bol Emil Mudrák, chov. IV. ročníka. Tento „Abstinentný Krúžok“ dosiaľ blahodarne pôsobí pod vedením prof. Jána Buňatu. Prof. Václav Stuchlík tohože roku daroval ústavu sochu Jánošíkovu od Úprku v cene 1045 Kčs, ktorá, opatrená pekným

podstavcom, je dosiaľ vkusnou ozdobou schodišťa ústavu. Dňa 17. februára zahrali chov. IV. roč. Molierovho „Lakomca“ pod režiou svojho triedneho prof. Vladislava Růžičku. Ten istý divadelný kus opakovaný bol dňa 23. februára v Kremnici. Čistý zisk v sume 128375 Kčs venovaný bol v prospech projektovaného zázjazu IV. ročníku do Prahy. Tohože roku oslávená bola pamiatka päťročného trvania ústavu dňa 5. mája; slavnostnú reč povedal správca ústavu dr. Fr. Kašpar. Okrem toho hovorili ešte župan Považskej župy Jozef Országh, dir. fil. banky Tatry J. Obuch a dr. Sylvester Jung, bývalý profesor ústavu za éry maďarskej. Večer tohože dňa zahratá bola veselohra od X. Svobodu „Rozveselená rodina“ pod režiou prof. Václava Kroftu

Dňa 2. a 3. mája konal sa na tunajšom ústave kurz metodickej výučby detí hluchonemých pod vedením riaditeľa Štefana Sobolovského z Kremnice. V dňoch 3. až 5. mája včelársky expert Václav Jakš usporiadal včelársky kurz (teoretický a praktický) pre chov. II. a III. ročníka. V dňoch 4. až 11. mája všetci chovanci IV. roč. podnikli exkurziu do Prahy a na Karlov Týn pod vedením svojho triedneho prof. Vlad. Růžičku. V dňoch 17—19. júna chov. III. roč. podnikli zázjazd do Brna a Moravského Krasu pod vedením prof. Václava Kroftu. Dňa 23. júna zistil školský i úradný lekár epidemickú chorobu medzi štud. ústavu (úplavicu), ktorá podľa úsudku lekárov zavlečená bola do ústavu z exkurzie III. roč. do Brna. Úradný lekár nariadil izolovanie 5 chorých a rozpustenie všetkých chovancov. Profylaktické poriadky sa vykonali podľa lekárskej úpravy. Preto z rozkazu úradného lekára boli prijímacie zkúšky toho roku odložené až na počiatok nového šk. r. V šk. r. 1924—25 vystúpil z ústavu dočasný správca dr. Fr. Kašpar a vrátil sa na št. reál. gymn. do Ružomberku. Správcom ústavu stal sa L. Gardavský, prof. gymn. z Turčianskeho Sv. Martina, ktorý bol neskoršie vymenovaný za def. riaditeľa. Toho roku okrem početných prednášok členov sboru usporiadaný bol „Mikulášsky večierok“, pri ktorom zahratá bola veselohra od K. Piskoře „Dar sv. Mikuláša“ pod režiou prof. Václava Kroftu. Dňa 8. januára 1925 zahrali chov. IV. roč. veselohru od X. Svobodu „Posledný muž“ pod režiou prof. Václava Růžičku. Tá istá hra bola ešte dňa 3. mája opakovaná. Dňa 22. februára tohože roku zahrali chov. IV. roč. veselohru od svojho triedneho prof. Václava Kroftu „Rozmar lásky“. Režiu mal autor hry. Čistý zvyšok venovaný bol cestovnému fondu ročníka. 75. narodeniny pána prezidenta oslávené boli toho roku veľmi slávnostne pri účasti celej verejnosti. Slávnostné reči prehovorili správca ústavu a predseda Osv. krúžku Martin Kostelný. Večer tohože dňa usporiadané bolo divadelné predstavenie hry „Domov“ od Hermana Sudrmána pod režiou a a pri účinkovaní prof. Vl. Růžičku. V dňoch 25. mája — 3. júna podnikli chov. III. roč. zázjazd do Prahy pod vedením prof. Vl. Růžičku.

V šk. r. 1925—26 vymenila sa štvrtý raz správa ústavu. Riaditeľ L. Gardavský prikázaný bol na čsl. gymn. v Plzni od 1. marca 1926. Správou ústavu poverený bol od toho dňa senior sboru Václav Krofta. Tohože roku výnosom zo dňa 22. VII. 1926 číslo 75.714 mšo (podľa usnesenia min. rady) mal byť náš ústav postupne zrušený. Prijímacie zkúšky už sa nekonali. Prírodným dôsledkom spomenutého výnosu bola značná redukcia sboru. Senior Fr. Maloch zažiadal už cez prázdniny za preloženie na trvalý odpočinok a supl. prof. L. Stanček a Vl. Růžička boli vyviazaní zo služby

na tunajšom ústave. Pretože sa redukciou ročníkov niektoré miestnosti uvoľnili, požičané boli v smysle výnosu r. m. č. 60055/I-V. Čsl. Červenému Krížu pre Župný ústav na vzdelanie učiteliek gazdinského oboru ženských odborných škôl v Turčianskom Sv. Martine. V prítomnosti riaditeľa ústavu konala sa dňa 24. októbra 1925 slávnostná zahajovacia konferencia oboch spomenutých škôl v prítomnosti dr. Alice Masarykovej. Dňa 1. a 3. XI. 1925 konal sa v telocvični ústavu kurz rytmického telocviku, poriadany riaditeľstvom št. tel. kurzov, ktorého sa zúčastnilo 8 chovancov a 7 chovaniiek. Dňa 6. XII. usporiadali chovanci ústavu v kúpeľnej dvorane „Mikulášsky večierok“ spolu s dievčenskými ústavu, v budove našej umiestnenými. Režiu večierku mal prof. Václav Krofta. Program večera tvoril satyrický prolog, napísaný režisérom a tri satyrické aktovky: „Rozpustilé holky“, „Pre našu svätú vec“ a „Radio námluvy“.

Hoci ústav mal byť zlikvidovaný, členovia sboru svedomite konali svoje povinnosti a nezmeškali nijakej príležitosti, aby vychovali Slovensku mravne silných a národne upovedomelých učiteľov. Pri restríkcii sboru zostavší jeho členovia s nevšednou ochotou vyučovali i predmetom, ktoré nepatrili do ich odboru. Okrem tejto mimoriadnej okolnosti i záväzok členov sboru bol abnormálne zvýšený. Tak na príklad správca ústavu mal toho roku 22 a pol filologických hodín, bol správcom knižnice žiackej a biblioteky pauperum, ped. radcom v internáte a poradcom „Osv. Krúžku Jána Kollára“. I druhí členovia sboru mali značný počet hodín nad povinný záväzok. Na rozlúčku so Žup. ústavom uč. gazd. odboru a Župnou dvojročnou školou pre soc. zdrav. pečlivosť usporiadaný bol v kúpeľnej dvorane spoločenský večierok, vyplnený recitáciami, spevnými číslami a jednoaktovkou, v ktorej účinkovali žiačky menovaných škôl i chovanci ústavu.

Dňa 20. III. 1926 zahratá bola žiactvom ústavu pôvodná hra v 3. dejstvách od člena sboru Václava Kroftu „Z pekla do raja“. K premiére tejto hry opatrili a vymaľovali žiaci ústavu sami nové dekorácie. Hra bola zahratá v hudobnej sieni, raz pre žiactvo, druhý raz pre obecnstvo. Dňa 12. V. tohože roku vykonaná bola exkurzia na št. ob. a mešť. škole v Turčianskom Sv. Martine. Popoludní bola prehliadka muzea a budovy Matice Slovenskej, ako i ústavu Štefánikovho. Pri tej príležitosti povedal k chovancom hlavný tajomník Matice, básnik Štefan Krčméry, vlastenecký a odborne znalecký prívet. Večer zúčastnili sa chovanci v počte 75 a 4 členovia sboru koncertu Českej Filharmonie. Dňa 22—24. V. tohože-roku zúčastnil sa prof. sbor s chovanci ústavu sjazdu osvetových pracovníkov, ktorý sa konal v Štub. Tepliaciach. Chovanci ústavu vyplnili sami bohatý program spoločenského večera, usporiadaného v prvý deň sjazdu v miestnej kúpeľnej dvorane.

Dňa 26. V. tohože roku v kvete života skončil na veľký zármutok svojich rodičov, spolužiakov i učiteľov tragickou smrťou chov. IV. roč. Ján Kovačik zo Štub. Teplíc. Dňa 2. VI. usporiadaný bol pre chovancov IV. roč. 3-hodinový výklad o organizácii a správe verejných knižníc a dňa 5. VI. 2-hodinový výklad o ľudovýchove. Prednášajúcim prvého kurzu bol dr. Vlad. Toman, prof. reál. gymn. v Kremnici, kurzu druhého Václav Jankovec, odb. učiteľ pre výchovu hluchonemých tamtiež.

V smysle výnosu m. š. č. 47.020-26-II zo dňa 27. V. 1926, podľa usnesenia min. rady z 25. V. 1925, mal sa v šk. roku 1926/27 postupne zrušiť II. roč. tunajšieho ústavu a potom i ostatné ročníky a cvičná škola.

Následkom toho ústav v šk. roku 1926/27 mal už mať len dva ročníky, a to III. a IV. Sbor bol ešte viac zrestringovaný odchodom prof. hudby F. Doskočila na št. uč. ústav do Bratislavy. Situácia zostávších členov sboru bola tým ešte viac zhoršená. Vďaka horlivosti prof. sboru, bol ústav i v tomto roku udržaný na patričnej výške svojho povolania, hoci traja zostavší členovia sboru, vyučujúci v dvoch ročníkoch, boli okolnosťami prinútení pribrať ešte viac predmetov mimo svojho odboru. Tak sa stalo, že títo traja členovia sboru učili celkom štrnástim predmetom. Behom tohto šk. roku konané boli už prípravy k úplnému zlikvidovaniu ústavu. Podľa citovaného výnosu mšano mala byť všetkým chovancom vydaná klauzula na odchod a budova ústavu mala byť určená na sriadenie vzornej ozdravovne pre štátnych zamestnancov. Následkom toho prezrelo ústav niekoľko odborných komisií. Boly už tiež v prúde prípravy k rozdeleniu učebných pomôcok a majetku ústavu iným štátnym ústavom, keď výnosom z 22. IV. 1927, č. 47.741-27-II bolo rozhodnuté, aby tunajší ústav i s dvojtriednou cvič. školou, ktorý maltedy byť koncom šk. roku zrušený, ponechaný bol v ďalšej činnosti. Ročníky mali sa zas dopĺňovať na úplný ústav.

V tomže školskom roku pri príležitosti sjazdu slov. ochot. divadiel v Turčianskom Sv. Martine zúčastnilo sa 6 chovancov ústavu prednášok a súťažných divadelných predstavení pri účasti správcu ústavu. Chovancom boly vydané po ukončení prednášok frekventačné vysvedčenia. Dňa 21. I. 1927 usporiadaný bol v budove ústavu hospodársky kurz pre roľníctvo tunajšieho okolia. Chovancom bolo dané na vôľu, aby v prázdných hodinách sa kurzu zúčastnili. Dňa 19. a 20. II. usporiadal Osv. Krúžok divadelné predstavenie, pri ktorom zahraná bola prvý raz 3-aktová veselohra „Politika lásky“ od správcu ústavu Václava Kroftu. Tiež k tomuto predstaveniu opatrili si chovanci sami nové dekorácie. Dňa 6. III. na oslavu narodenín pána prezidenta usporiadaná bola tel. jed. „Sokol“ v telocvični ústavu besiedka, pri ktorej účinkovali hlavne chovanci ústavu. Po besiedke predstavená bola v hud. sieni aktovka „Jubileum“ od A. Čechova. Dňa 26. a 27. IV. usporiadané boly kurzy pre výchovu úchylných detí pre chov. III. a IV. ročníka. Prednášal odb. učiteľ pre výchovu úchylných detí v Komárne Viliam Gaňo.

V dňoch 19. a 24. V. podnikli chovanci III. a IV. roč. exkurziu do Prahy pod vedením prof. Václava Mandu. Dňa 30. V. a 2. VI. tohože roku usporiadané boly odborné kurzy pre okolité učiteľstvo, a to kurz metodiky kreslenia, obč. nauky a prírodných vied. Týchto kurzov zúčastnili sa i chovanci III. a IV. ročníka. Na kurzoch prednášali: o kreslení prof. J. Krátky z Košíc, o občianskej nauke riad. mešť. školy v Čes. Třebovej Jozef Hořčíčka, o prírodných vedách J. Pasterík, riad. mešť. školy v Prahe, a o literatúre tajomník Matice Slovenskej Štefan Krčméry.

Ako je z tohoto letného náčrtu zjavné, usilovali sa členovia sboru zo všetkých síl, aby čím viac prispeli k prebudeniu národného povedomia svojich žiakov, aby vykynožili skoro jed, ktorým živila bývalá maďarská správa duše slovenských študentov. Cieľom sa stala zdravá výchova mravne silného, premýšľavého a demokratického občana. Členovia sboru, oduševnení vzácnym tradičným učiteľským idealizmom, venovali radosťne a s nadšením svoj voľný čas kultúrnej a ľudovovýchovnej práci. A keď pre-

zrieme túto poctivú a obetivú prácu všetkých členov sboru v uplynulom desaťročí, musíme s uspokojením priznať, že ústav plne dosiahol svojho úkolu: vychovať národu roduverných a odborne vyškolených učiteľov, ktorí by boli kultúrnym kvasom svojho okolia. A to je úkol z najkrajších v ľudskej spoločnosti.

Nech tí mladí pracovníci, ktorých ústav za poprevratových desať rokov vyslal do práce na poli školskom, pokračujú v nadšenej činnosti svojich učiteľov. Nech majú stále na mysli slová pána prezidenta T. G. Masaryka, že len škola, naplnená zdravým výchovným duchom, obrodí mravné hodnoty národa. Nech pracujú s tým zápalom, ktorý nášmu arciučiteľovi Komenskému nedal zúfať i v najhorších osudových dobách a živil v ňom nádej, že vláda vecí našich vráti sa zasa do našich rúk. A toho je nám treba najmä dnes, keď ešte veľká sebeckosť a materializmus, toto neblahé dedičstvo úpadkového vojenného obdobia hrozí zviklať základy národnej mravnosti. „Človek nemôže na človeka ničím viac pôsobiť, ako svojou osobnosťou“, povedal Goethe. A Komenský hovorí: „Človek, vyvíčený rozumom a umením, ale bez mravnosti, podobá sa zlatej pošve, v ktorej je olovený meč.“ Mravnosť a zvýšená kultúra je najbezpečnejšou zárukou našej samostatnosti. Palacký povedal: „Keď všetci naši vlastenci úprimne a s pravou vzdelanosťou pracovať budú, nemáme strachu o našu národnosť a náš národ.“

Učiteľ je služobníkom kultúry, služobníkom mravnosti. Jeho úkolom je, ako hovorí Tolstoj: „Slúžiť všetkým, všetkým ľuďom, a nie slúžiť jednému a zle robiť druhému.“ „V tom vidím smysel života“, pokračuje veľký slovanský mudrc, „aby sa utvorilo kráľovstvo božie na zemi, t. j. zamenilo sa násilnícke, hrubé, nevraživé súžitie láskavým, bratským. Ako je to povedané v evanjeliu: „Konaj s inými tak, ako chceš, aby konali s tebou.“ A v tom je celý smysel života.

Odpis smluvy, uhodnovený okresným súdom v Turčianskom Sv. Martine, odd. IV., dňa 26. XI. 1926. o pozemku, darovanom št. učiteľ. ústavu v Štub. Tepliciach svobodným kráľovským mestom Kremnicou dňa 14. augusta r. 1908.

SMLUVA,

ktorú uzavrelo svobodné kráľovské mesto Kremnica ako darca a štát ako prijímateľ daru pod nasledujúcimi podmienkami:

1. Predstavenstvo mesta Kremnice a ministerstvo vnútra potvrdzuje usnesenie, ktorým Kremnica oddáva ministerstvu vyučby v hájskej pozemkovej knihe sa nachodiaci pozemok pod č. 71, A I. 41, b. č. 1012/9 v rozlohe 166 kat. jut. a 974 štvor. siah svojho vlastníctva, vypracovaného podľa plánu, označený č. 1012—a/2 a žltou farbou 8-jutrový pozemok, a maďarský štát sa zaväzuje všetky výdavky na vybudovanie ústavu hradíť samostatne. O podmienkach darovania tohoto pozemku je upovedomený hlavný slúžny, slúžny a zastupiteľstvo Turčianskej župy.

2. Darovaný pozemok berie štát dňom 1. augusta 1908 do svojho vlastníctva a zaväzuje sa od toho dňa platiť všetky výdavky a dane.

3. Predstavenstvo Kremnice prijalo horeuvedené podmienky a vylastnenie menovaného pozemku len pod tou podmienkou, že na tom mieste bude postavený štátny učiteľský ústav. Vláda sa zaväzuje, že tohoto pozemku ani v celku ani čiastočne na iný cieľ, než na vybudovanie štát. učiteľ. ústavu neupotrebí.

Štát je povinný behom troch rokov vystavať budovu, najneskoršie však do 1. sept. 1911 a odovzdať ju svojmu cieľu. V prípade, že by v ustanovenej lehote nebol učiteľský ústav v nútri hotový, alebo vyučovanie sa nezačalo, alebo štát nevyhovел zaviazaným podmienkam a predĺžil si ustálený termín, má právo predstavenstvo obce Kremnice darovaný pozemok bez akýchkoľvek náhrad nazpät požadovať. Štát je povinný odo dňa napomenutia za pol roka vrátiť Kremnici darovaný majetok do jej vlastníctva v takom stave, v akom sa pozemok pôvodne nachádzal, t. j. bez farchy, a nežiada náhrady za útraty, vložené dosiaľ do stavby, ba je povinný hradíť škodu, ktorú Kremnica utrpela do tejto doby tým, že pozemok neužívala.

4. Keďže predstavenstvo Kremnice vo verejnom záujme darovalo štátu 8. kat. j. nemovitostí, utrpel tým majetok mesta, a to tým viac, že sa nachádza v blízkosti kúpeľov. A preto, keby mal menovaný majetok prísť do privátnych rúk, najprednejšie sú samé kúpele. Preto je vytvorené, aby tých 8 kat. j. majetku padlo do rúk privátnych ani v celosti, ani v čiastkach. Darovanú nemovitost' nemožno preto obťažovať a uvaliť na ňu farchu.

Keby sa i proti horeuvedeným zákonom vyskytly prípady, suma, ktorá je súdne ustálená, nemôže sa požadovať a so strany obdarovaného štátu sa vymieňuje právoplatné povolenie na predpredajné právo, ktoré si Kremnica sama ponecháva, čo žiada tiež uviesť do verejnej knihy a aby sa vymienený odudzovací a obťažujúci zákaz tiež tam poznamenal. Označený majetok, darovaný štátu, Kremnica už vnesla do verejnej knihy.

5. Kremnica vzhľadom na susedné mestské nemovitosti ponecháva si rozhodne i naďalej najúplnejšie a neobmedzené pôvodné právo a nariadenú svobodu voči štátu s tou výnimkou, že pozemky, ležiace v okruhu učiteľ. ústavu, nepredá na ciele, ktoré by rušily pokoj a čistotu.

Poznamenáva sa, že v to okružie rozumejú sa len tie miesta, ktoré padajú do vzdialenosti 500 m od učit. ústavu, a výnimku len v tom a potiaľ viaže Kremnicu, pokiaľ okružné pozemky sú jej vlastníctvom. Za pozemky, ktoré jej nepatria, zodpovednosť neprijíma.

Za darovaný majetok štát raz navždy prejíma zaviazanosť a zaväzuje sa, že v susedstve učit. ústavu a jeho pozemkov mestu, ako majiteľovi, nebude v ničom právo obmedzovať a proti stavaniu akejkoľvek stavby mestskej námietky činiť nebude, jestli to usnesenie nebude sa zákonu protivíť.

6. Keď smluva a umlúvené horemenované usnesenia sa z tej alebo onej stránky nespĺnia, alebo toto splnenie do konca roku 1908 nepríde, smluva táto pozbýva platnosti beztoho, že by niektorá z uvedených častí voči druhej mala nárok na nejaké odškodné.

Darca, mesto Krémnica, darovanú nepohnutelnosť maďarského štátu do vlastníctva vteliť dá len podľa usnesenia v prvých troch bodoch obšaženého; to splnenie zaviazaných povinností podá vo zvláštnom výnose.

7. Obdarovaný štát je povinný všetky kolky a výdavky pri vtelení darovaného majetku a zaopatrenia, slovom všetky útraty z vlastného platíť.

Priepis k dobru darcovi uvedených záväzných práv, patričné zavedenie do verejnej knihy, poznamenané štátu v 6. bode v 2. odst., je povinný štát hneď po obdržaní bez odkladu hradíť.

8. Všetky tieto usnesenia nemôžu sa podľa zákona vlastnou vôľou meniť a azda vzniklé spory medzi stránkami má právo riešiť sedria v Banskej Bystrici.

9. Kremnica zaväzuje sa obci Štub. Tepliciam len obecnú cestu a jej udržiavanie bez akýchkoľvek výmluv v dobróm stave udržiavať za ten čas, kým učit. ústav vystavený nebude. Cesta tá nachádza sa v majetku kremnickom, meria 1264 štvor. siah, vedie od štát. školy na jv., je označená na príloženom vypracovanom pláne modrou farbou, dotýka sa 8. kat. j. darovaného majetku na východnej strane.

Ponechanie tejto cesty je ujednané vo zvláštej smluve.

10. Obdarovaný štát sa navždy zaväzuje v záujme zachovania liečivých prameňov, že sa bude zdržiavať takých nariadení, ktoré by jestvovanie týchto prameňov ohrožovali alebo len do pozadia vtisly; zaväzuje sa, že záujmy kúpeľov, nakoľko bude stačiť, na každé požiadanie dostatočne napomáhať a do popredia uvádzať bude.

Obdarovaný štát doslovne vyslovuje, že na darovanom 8. k. j. veľkom pozemku nebude kopať artézskych studní a ani týmto podobných nikomu kopať nedovolí.

11. Smluva táto bude vystavená v troch pôvodných exemplároch. Mesto Kremnica dostane jeden, štát dva, keď budú uhodnovernené na patričných miestach.

Dané v Kremnici, dňa 14. aug. 1908.

Pred nami, akožto požiadateľmi svedkami.

Ihring Juraj v. r.

Fuszko Jozef v. r.

V mene predstavenstva svobod.
kráľovského mesta Kremnice:

Julius Beckhmann,
mestský rada, v. r.

Prijaté a za dobré uznané.
V Kremnici, mestské zastupiteľstvo v mimoriadnej svojej schôdzke,
dňa 9. novembra 1908.

Podpis nečitateľný v. r.,
podnotár.

Číslo 152474/1908-

III.

Ministerstvo vnútra.

Za dobré uznáva
v Budapešti 23. decembra 1908
s ministerským povolením
Hartl Sándor. v. r.,
minister. rada.

1315-1911 p. kn.

Vlastníctvo, uvedené v hájskej po-
zemkovej knihe I/195 pod č. 1012-a/2
k dobru maď. štátu.

Okresný pozemkoknižný úrad.

Babušek v. r.,
vedúci knihy.

Duplikát z prvopisu, opatreného kolkom 1 Kčs.

OSVEDČENIE,

ktorým svobodné kráľovské mesto Kremnica privieťa maďarskému štátu
na základe smluvy zo dňa 14. augusta 1908, vlastne zo dňa 3. septembra
1908, 8 kat. jut. pozemku. Pozemok ten nachádza sa v hájskej pozemko-
vej knihe 71 pod č. A I. 41. t. č. 1012/a-2, na pláne, ktorý je priložený
k smluve, je označený žltou farbou a miestnym číslom 1012/a-2.

Zákonitú platnosť tohoto osvedčenia potvrdzuje mešťanosta, hlavný
notár a dvaja podpísaní svedkovia.

Kremnica, 29. septembra 1910.

Svedkovia:

Fuzsko Jozef v. r.
Ihring Juraj v. r.

Za
svob. kráľ. mesto Kremnicu:
Nečitateľný podpis v. r.,
mešťanosta.

Bárány Antal v. r.,
hlavný notár.

Číslo 146.260/910-III. 6.

Ministerstvo vnútra.

Schvaľuje.

Budapešť, 24. novembra 1910.

S ministerským potvrdením

Samasta v. r.,
ministerský rada.

PROFESORSKÉ SBORY, ÚČINKUJÚCE NA ÚSTAVE V ŠKOLSKÝCH ROKOCH 1918/19—1926/27.

I. V školskom roku 1918/19:

1. Dočasný správca:

Alojz Bezloja, F II/2, III/2, IV/2 a riadil praktické cvičenia chovancov. Triedny III. ročníka.

2. Supl. profesori:

- a) Arnošt Polóni, Čsl v I—IV. roč. 18 hod. týžd.
- b) Ant. Gebauerová, Ped II/2, IV/2, K I—IV/8, Kr I/1, čsl. I/1, II/2, T. ž. I/2, II/2, III—IV/1. Triedna prof. II. ročníka.
- c) Dr. Móric Jakobovič, praktický lekár v Štub. Tepliciach, lekár ústavný.
- d) Dr. Sylvester Jung, prof. náb., I—IV/8, na cvič. šk. 2 hodiny.
- e) Peter Kocián, M I—IV/8, P I—IV/7, H I—IV/8, neoblíg. H pre chovanky 2 hodiny. Triedny v I. roč.
- f) Frant. Kulhánek, Z I—IV/7, D I—IV/7, Č lit. III—IV/4, Triedny IV. ročníka.

3. Výpomocní učitelia:

- a) Pavel Šolc, ev. farár. Náb. ev. na ústave a v cv. škole 4 hod. týžd.
- b) Alexander Štern, rabín, mojž. náb. 2 hod. týžd.
- c) Mária Vojtíková. Zp I—IV/7, Kl a V I—IV/13, a 6 hod. neobl. Kl. Vychovateľka chovaniiek.
- d) Pavel Lepieš, učiteľ, vychovateľ a gazda. Pomáha riaditeľovi pri kancelárskych prácach.

4. Cviční učitelia:

- a) Ludmila Kalusová, triedna I. tr., v III. roč. 2 met. el. tr.
- b) Václav Stuchlík, triedny II. tr. F. I/2, poľ.-hospod. III/2, a v IV/2.

II. V školskom roku 1919/20:

1. Dočasný správca:

Alojz Bezloja, M III/3, IV/2. Riadil praktické cvičenia chovancov.

2. Supl. profesori:

- a) Arnošt Polóni, Čsl I/5, II/5, III/3, IV/4.
- b) Jozef Činčera, Fr I—IV/8, T I—IV/8, Tž 2 hod., T v cv. škole 3 hod. Triedny I. roč.
- c) Vladimír Hapala, K I—IV/7, M I/4, Kr I/1, Zp I—IV/7. Od 1. januára 1920 okrem toho K1 v I/4. Triedny III. ročníka.
- d) Dr. Sylvester Jung, Nk I—IV/8, v cvič. škole 2 hod. Od 1. januára 1920 náb. v I—IV/8, v cv. škole 4 hod., Z I/2, II/2, D I/3.
- e) František Maloch, P I/2, II/2, IV/1, F I—IV/8, Čsl I/2, II/2, III/2. P do 15. novembra 1919 a od 1. marca 1920, spolu do 15. novembra 1919 19 hod., od 15. nov. do 1. marca 1920 17 hodín a od 1. marca 1920 opäť 19 hod. týžd.
- f) Bohuslav Menšík, učiteľ-vychovávateľ, pomáhal riaditeľovi pri prácach kancelárskych.
- g) Josef Parobek, učiteľ-vychovávateľ, od 1./I. 1920, H I—IV/10. Vypomáhal riaditeľovi pri prácach kancelárskych.
- h) Blažej Raška, D I—IV/10, Z I—IV/8, Čsl III/2, IV/2. Od 1./I. 1920 D II—IV/7, Z III/2, IV/2, Čsl III/2, IV/2, K1 II/4, V III/2, IV/2. Triedny IV. ročníka.
- ch) Václav Stuchlík, Ped II—IV/8, R. p. III/2, IV/2, M II/3, Poř.-hosp. III/1. V druhom polroku Ped. II/3, IV/2, ostatok ako v prvom polroku. Triedny II. ročníka.

3. Výpomocní učitelia:

- a) Pavel Šolc, Ev. náb., I—IV/4, v cv. škole 2 hodiny týžd.
- b) Mária Vojtková do 1./I. 1920 H I—IV/10, neobl. K1 v I/4, II/4, V III/2, IV/2, Zp 2 hod. týžd.
- c) MUDr. Julius Beniač, Zdr. od 15. nov. 1919 do 1. marca 1920. Školský lekár.

4. Cviční učitelia:

- a) Ludmila Kalusová, učila I. tr. od 1. januára 1920 Ž. r. p. 2 hod. týžd., v druhom polroku met. triedy el. III/2.
- b) Václav Pihera, učil II. triedu, Rp III/2, IV/2.

5. Školníci:

- a) Jozef Igáš, školník.
- b) Bohumil Unzeitig, doč. školník.

III. V školskom roku 1920/21:

1. Dočasný správca:

Alojz Bezloja, M III/3, IV/2; riadil praktické cvičenia chovancov, spravoval pomôcky matematické.

2. Supl. profesori:

- a) Ján Buňata, M II/3, F III/2, K I—III/6, Fr I/2, H I/4, II/2. Triedny II. ročníka.
- b) Jozef Činčera, Fr II—IV/6, K IV/1, Kr I/1, T chl. I—IV/8, Td 2 odd. 4 hod.
- c) Jindrich Egrt, Čsl II/7, III/5, IV/6. Triedny IV. ročníka.
- d) František Maloch, P I/2, III/2, IV/1, F I/2, II/2, IV/2, M I/4, N II/2. V druhom behu okrem toho P II/2.
- e) Blažej Raška, Z III/2, IV/2, D II/3, III/2, IV/2, Čsl I/7. Triedny I. ročníka.
- f) Terezia Slavíčková, Zp I—IV/7, Zp ž. I—IV/1, H II/1, III/1, IV/1, Kl I—IV/8, Kl ž. I/1, II—IV/1, V III/2, IV/2, Zp v cvič. škole 4 hod., Žp I—IV/2.
- g) Václav Stuchlík, Ped II/3, III/3, IV/2, Rp III/4, IV/4, Hosp. III/1. V druhom behu v III. roč. miesto Ped met. tr. elem. 2 hod. Triedny III. ročníka.

3. Výpomocní učitelia:

- Dr. Jul. Beniač, šk. lekár, Telov. II/2 v prvom behu.
- Dr. Sylvester Jung, kat. náb., I/2, II/2, III/2, IV/2, v cvič. škole 2 hod. S I/2, II/2, D I/3, N I/2.
- Pavel Šolc, ev. n., I—IV/2, v cvič. škole 2 hod.

4. Cviční učitelia:

- a) Ludmila Kalusová, I. trieda, Žp v cvič. škole 3 hodiny.
- b) Václav Koloúšek, od začiatku šk. roku do 31. októbra 1920 a od 1. februára 1921 do konca šk. roku II. triedu, od 1. novembra 1920 do 31. januára 1921 III. triedu.
- c) Anna Spokrová, od 1. novembra 1920 do 31. januára 1921 II. triedu, od 1. februára 1921 do konca šk. roku I. triedu.

5. Školník:

Jozef Igáš, def. školník.

IV. V školskom roku 1921/22:

1. Riadni učitelia pre ročníky:

- a) Alojz Bezloja, def. správca, M I/4, IV/2 a riadil praktické cvičenia chovancov.
- b) Ján Buňata, prof., M II/3, III/3, F IV/2, K I—III/6, H I/4. Triedny III. ročníka.
- c) Jozef Činčera, prof., Fr I—IV/8, T I—IV/8, Tž I. a II/2, III. a IV/2, K IV/1, Kr I/1. Triedny I. ročníka do konca IV. obdobia.
- d) Jindrich Egrt, prof., Čsl II/7, III/5, IV/6. Triedny II. ročníka.
- e) František Maloch, prof. P I/2, II/2, v druhom sem., III/2, IV/1, F I/2, II/2, III/2, Poč.-hosp. III/1, N I/2, II/2, III/2.

f) Vladislav Růžička, prof., Čsl I/7, Z II/2, III/2, IV/2, D II/3, III/2, IV/2. Triedny I. ročníka.

g) Terezia Slavíčková, profesorka, Zp. I/2, II/2, III a IV/1, Zp chl. III/1, Zp ž. I—IV/1, H II/2, III/1, IV/1, V III/4, IV/2. Kl chl. I/4, II/4, Kl ž. I/1, II/1.

h) Václav Stuchlík, prof., Ped II/3, III/3, IV/3, D I/3, T I/2 Rp III/2, IV/2, Poř.-hosp. III/1.

2. Výpomocní učitelia:

a) Dr. Julius Beniač, Zdrav. II/2, v prvom semestri. Škol. lekár.

b) Ján Stiffel, kat. farár, Nb I—IV/8, v cvič. škole 2 hodiny.

c) Pavel Šolc, ev. farár, Nb ev. I. a II/2, III. a IV/2, v cvič. škole 2 hodiny.

3. Cviční učitelia:

a) František Broul, III. trieda, učil okrem toho N v cvič. škole 2 hodiny, Rp chl. III/2, IV/2.

b) Mária Emingrová, I. trieda, učila okrem toho Žp na cvič. škole 2 hodiny, na ústave 2 hodiny. V druhom behu okrem toho met. triedy element. III/2.

c) Karel Košina, II. trieda, učil i N v II. triede cvič. školy.

4. Školník:

Jozef Igáš, def. školník.

V. V školskom roku 1922/23:

1. Riadni učitelia pre ročníky:

a) Alojz Bezloja, riaditeľ ústavu, M I/4, N I/2, praktické cvičenia 2 hodiny od 20. novembra do 31. decembra 1923, tiež N III/2, IV/2, od 1. januára do 20. marca 1923 M I/4, IV/2 a praktické cvičenia.

b) Dr. František Kašpar, doč. správca, vyučoval Čsl N od 20. marca až do 28. júna, Čsl II/7 a praktické cvičenia 2 hodiny.

c) Ján Buňata, prof., od 1. nov. do 20. novembra M II/3, III/3, IV/2, K I—IV/7, Kr I/1, F II/2, T III/2, IV/2, od 20. novembra do 31. decembra 1923 ešte F III/2, IV/2, od 15. januára do 20. februára mal zdravotnú dovolenú; od 1. marca do 31. marca M III/3, II/3, K IV/1. Od 1. mája do 28. júna M III/3, II/3, IV/2, K IV/1, Tž I—II/2, III—IV/2. Triedny IV. ročníka.

d) Jindrich Egrt, prof., od 1. októbra do 20. marca 1923 Čsl II/7, III/5, IV/6, od 20. marca do 28. júna Čsl III/5, IV/6, T III/2, IV/2, N II/2. Triedny III. ročníka.

e) Felix Havlovic, prof. hudby, Zp, H, nastúpil len 20. nov. 1922 a učil: od 20. nov. do 31. decembra K I/7, II/7, V III/4, IV/2, H I/2, II/2, III/1, IV/1, od 1. januára učil ako predtým, len V III/2,

IV/1, N 1/2. Od 20. marca ako predtým, len M I/4, do 30. apríla. Od 1. mája do 28. júna ako predtým a Zp I—IV/8. Triedny I. ročníka.

f) Václav Stuchlík, prof., od 1. októbra do 20. nov. Ped II/3, III/3, IV/3, Z I/2, D I/3, Rp III/4, IV/4; od 20. nov. do 31. decembra tiež Poř.-hosp. III/1; od 1. januára 1923 do 28. februára ako dosiaľ a ešte M II/3, III/3; od 1. marca do 28. júna Ped II/3, IV/3, Z I/2, D I/3, Rp III/2, IV/2. Triedny I. ročníka.

g) František Maloch, def. prof., P I/2, III/2, IV/1, F I/2, III/2, IV/2, Poř.-hosp. III/1, N II/2, III/2, IV/2 od 1. októbra do 20. nov.; od 20. nov. do 31. decembra mal zdravotnú dovolenú; od 1. januára do 20. marca ako predtým a F II/2, od 20. marca do 28. júna ako predtým, okrem N II/2.

h) Terezia Slavíčková, def. profesorka, Zp I—IV/8, H I—IV/6, K I I/2, II/2, V III/2, IV/1, Tž I—IV/4, od 1. sept. do 20. sept., od 20. sept. do 31. decembra F I—IV/8, Zp I—III/6, IV/1, Žen. sbor spev I/1, H I/2, II/2, Tž I—IV/4, Zp v II. triede cvič. školy 1 hod. Od 1. januára do 30. apríla ako predtým, od 1. mája do 10. júna učila Fr I—IV/8. Polovičnú dovolenú od 1. mája do 10. júna, od 11. júna do 28. júna mala úplnú zdravotnú dovolenú.

ch) Vladislav Růžička, prof., Čsl I/7, Z II—IV/6, D II—IV/7, T I/2, II/2. Triedny II. ročníka.

2. Výpomocní učitelia:

a) MUDr. Julius Beniač, výpomocný učiteľ, v prvom behu zdravotvedu II/2.

b) Ján Stiffel, kat. farár, kat. náb. I—IV/8, v cvičnej škole 2 hod.

c) Pavel Šolc, ev. farár, ev. náb. I—IV/4, v cvič. škole 2 hodiny.

3. Cviční učitelia:

a) Karol Košina, od 1. sept. do 15. nov. I. tr., od 16. nov. v I. tr. T, v II. tr. 2 hodiny; od 20. nov. T v III/2. Od 1. januára ako dosiaľ, T IV/2; od 1. februára bez T IV/2, ale príberie met. tr. elem. III/2, ako dosiaľ a Zp v II. triede cvič. školy 1 hodinu. Triedny v I. triede.

b) Mária Košinová, od 1. októbra do 15. nov. I. tr.; Rp vo cvičnej škole 3 hodiny, v ústave I—IV/2, praxe a porady 2 hodiny. Od 16. novembra na zdravotnej dovolenej až do konca škol. roku.

c) František Broul, supl. cvič. učiteľ, od 1. októbra do 15. nov. III. tr., od 16. nov. v II. tr. Od 20. novembra II. tr. a F I/2, P I/2, II/2, IV/1, praxe 2 hodiny. Od 1. januára do 28. februára III. tr. bez Zp, T, K I—IV/7, Kr I/1; od 1. marca v II. triede cvič. školy 23 hodiny, K I—III/6, Kr I/1 a 2 hodiny praxe.

4. Školníci:

a) Jozef Igáš, def. školník.

b) Bohumil Unzeitig, def. školník.

Výpomocného školníka nebolo.

VI. V školskom roku 1923/24 :

1. Riadni učitelia pre ročníky:

- a) Dr. František Kašpar, dočasný správca v I. polroku P II/3, N II/2, praxe 2 hodiny. V druhom polroku dtto.
- b) Ján Buňata, prof., v I. polroku: M I—IV/12, K I—IV/7, Kr I/1; v druhom polroku dtto. Vychovávateľ.
- c) Felix Havlovic, prof., v I. polroku Zp I—IV/8, H I—IV/6, V III/4, IV/1, Kl I/4, II/4, v druhom polroku dtto bez V III/2.
- d) Václav Krofta, def. prof., v I. polroku Čsl III/5, IV/6, Fr III/2, IV/2, Kl I/1, II/1; v druhom polroku dtto a Kl I/1, II/1 a 1 hod. praxe. Triedny III. ročníka. Poradca študent. krúžku.
- e) František Maloch, def. profesor, v I. polroku P I/2, III/2, IV/2, Poř.-hosp. III/1, N III/2, IV/2; F I/2, II/2, III/2, IV/2; v druhom polroku dtto a P II/2. Triedny I. ročníka.
- f) Dr. L. Matoušková, prof., v I. polroku Z II/2, III/2, IV/2, D I/3, II/3, N I/2, Fr I/2, II/2; v druhom polroku dtto a 1 hodinu praxi. Triedna II. ročníka.
- g) Vlad. Růžička, prof., v I. polroku Čsl II/7, D III/2, IV/2, T chl. I—IV/8, Tž I—II/2, III. IV/2; v druhom polroku dtto bez T chl. I/2. Triedny IV. ročníka.
- h) Terezia Slavíčková, def. profesorka, od 1. sept. do 30. okt. na dovolenej, prikázaná P. v Banskej Bystrici od 1. januára 1924.
- ch) Václav Stuchlík, prof., v I. polroku: Ped III/3, IV/3, Čsl I/7, Rp III—IV/4, Z I/2; v druhom polroku: Ped IV/3, Čsl I/7, Z I/2, T I/2, Rp III—IV/4. Správca internátu do 31. januára 1924.

2. Výpomocní učitelia:

- a) Dr. Ján Lenčo, školský lekár, výpom. uč. zdravotvedy, v II/2 v prvom polroku.
- b) Ján Stiffel, rím.-kat. farár, kat. náb. v I. polroku I—IV/8, cvič. škola 2; v druhom polroku dtto.
- c) Pavel Šolc, ev. farár, ev. náb. v I. polroku I—IV/2; v druhom polroku dtto.

3. Cviční učitelia:

- a) Karol Košina, def. cvič. učiteľ, v I. polroku: II. tr. cvič. školy 25, prax 2, porady 2; v druhom polroku: dtto a III met. 2. Správca internátu od 1. februára 1924, výnos prez. ref. č. 233 prez., z 12. januára 1924.
- b) Mária Košinová, def. cvič. učiteľka, v I. polroku: I. triedu 24, Žp. 2, prax a porady 2; v druhom polroku dtto.

4. Školníci:

- a) Jozef Igáš, def. školník.
- b) Bohumil Unzeitig, def. školník, len do 31. decembra 1923.
- c) M. Schmidt, smluvný výpomocný sluha.

VII. V školskom roku 1924/25:

1. Riadni učitelia pre ročníky:

a) Ladislav Gardavský, riaditeľ ústavu, v I. polroku: M I/4, F II/2, Konf. IV/2; v druhom polroku dtto a F III/2.

b) Ján Buňata, def. prof., v I. polroku: M II/3, III/3, IV/2, K I/2, II/2, III/2, IV/1, Tž I—II/2, III—IV/2, K I/1. V druhom polroku dtto. Triedny II. ročníka.

c) František Maloch, def. prof., v I. polroku: P I/2, III/2, IV/1, F III/2, IV/2, Poř.-hosp. III/1, N I/2, II/2, III/2, IV/2, spolu 18 hodín a 2 hodiny opr. úloh, v druhom polroku dtto bez F III/2, okrem toho P II/2.

d) Václav Manda, def. prof., v I. polroku: Z I/2, II/2, III/2, Čsl I/7, II/7, Rp III/2, IV/2. Triedny I. ročníka. V druhom polroku dtto.

e) Václav Krofta, def. prof., v I. polroku: Čsl III/5, IV/6, Fr II/2, III/2, IV/2, I/2, v druhom polroku dtto. Triedny IV. ročníka, poradca Osv. krúžku Jána Kollára.

f) Vladimír Růžička, prof., v I. polroku: Z IV/2, D I/3, II/3, III/2, IV/2, Ped II/3, IV/3, T I/2, II/2, III/2, IV/2, v druhom polroku dtto. Triedny III. ročníka.

g) Terezia Slavíčková, def. prof. hudby, služobne prikázaná čes. uč. ústavu v Českých Budějoviciach.

h) Ladislav Stanček, supl. prof. hudby, v I. polroku Zp I/2, II/2, III/2, IV/2, H I/2, II/2, III/1, IV/1, Kl I/4, II/4, Kl ž. I—II/2, III/2, IV/1. V druhom polroku dtto.

2. Výpomocní učitelia:

a) MUDr. Ján Lenčo, lekár, v I. polroku Zdr. II/2.

b) Ján Stiffel, kat. farár, kat. náb. v I. polroku I—IV/8, cvič. škola 2, exhorta 1. V druhom polroku dtto.

c) Pavel Šolc, ev. farár, v I. polroku ev. náb. I—IV/2. V druhom polroku dtto.

3. Cviční učitelia:

a) Karol Košina, v I. polroku II. triedu cvič. školy. Ped. III/3, v druhom polroku dtto okrem Ped. Triedny II. tr. cvič. školy.

b) Mária Košinová, v I. polroku I. tr. cvič. školy. Žp I—III/2, Prakt. cvič. IV/2, v druhom polroku dtto. Triedna I. triedy cvič. školy.

4. Školníci:

a) Jozef Igáš, def. školník.

b) Michal Schmidt, smluv. sluha.

VIII. V školskom roku 1925/26:

1. Riadni učitelia pre ročníky:

a) Ladislav Gardavský, riaditeľ, F II—IV/6, M II/3. Od 1. marca 1926 prikázaný ako prof. čsl. štát. gymnáziu v Plzni.

b) Ján Buňata, def. prof., M III—IV/5, P III—IV/3, K II—IV/5, T II—IV/2, Tchl, Tž II—III/4, Poř.-hosp. III/1, Konf. IV/1. Triedny III. ročníka. Od 1. marca 1926: M III/3, IV/2, F II/2, III/2, IV/2, K II/2, III/2, IV/1, P II/2, IV/1. T II/1, III/1, IV/2.

c) František Doskočil, prof., Zp II—IV/6, H II—IV/7, Kl II/8, V III—IV/5, Konf. IV/1. Triedny IV. ročníka. Ped. radca. Od 1. marca 1926: Zp II/2, III/3, IV/2, H II/4, III/1, IV/2, Kl II/4, M II/3, P III/2, Fr II/2, V III/2, IV/1.

d) Václav Krofta, def. prof., Čsl III—IV/1, Fr II—IV/6, Konf. IV/1. Poradca Osv. krúžku. Od 1. marca 1926: Čsl II/5, III/4, IV/5, Fr III/2, IV/4. Ped. radca.

e) Václav Manda, def. prof., Čsl II/7, Z II—IV/6, Rp III—IV/8, Konf. IV/1. Triedny II. ročníka. Správca internátu. Od 1. marca 1926: Z II/2, III/3, IV/2, D II/3, III/2, IV/2, Ped II/3, IV/3, Rp chl. III/2, IV/2.

f) Vladislav Růžička, prof., P II—IV/9, D II—IV/7, T chl. IV/2, N II—IV/6, Konf. IV/1.

g) Terezia Slavíčková, def. prof. hudby, služobne prikázaná štát. učít. ústavu v Litomyšli.

2. Výpomocní učitelia:

a) Dr. Ján Lenčo, školský lekár, Zdr. II/2 v prvom polroku.

b) Ján Stiffel, kat. farár, kat. náb. II—IV/6, v cvič. škole 2 hodiny. V druhom polroku dtto.

c) Pavel Šolc, ev. farár, ev. náboženstvo II—IV/2, v cvič. škole 2 hodiny. V druhom polroku dtto.

3. Cviční učitelia:

a) Karol Košina, cvič. učiteľ, II. trieda Konf. vo IV/2. Od 1. marca 1926 v Ped III/2, Konf. 2, Poř.-hosp. 1.

b) Mária Košinová, cvič. uč. I. triedy. Konf. IV/2, Žp v II—III/2.

4. Školníci:

a) Jozef Igáš, def. školník.

b) Michal Schmidt, smluv. sluha.

IX. V školskom roku 1926/27:

1. Riadni učitelia pre ročníky:

a) Václav Krofta, správca, Čsl IV/6, III/5, Fr IV/2, III/2, praxi 2. Ped. radca, poradca Osvet. krúžku.

b) Ján Buňata, def. prof., M III/3, IV/2, P III/2, IV/1, F III/2, IV/2, Poř.-hosp. III/1, K III/2, IV/1, T 6 hod., Konf. 1.

c) Václav Manda, def. prof., Ped III/3, IV/3, Z III/2, IV/2, D III/2, IV/2, Rp III/4, IV/4, Konf. 1.

2. Výpomocní učitelia:

- a) Michal Francisci, výpom. učiteľ hudby, Zp III/2, IV/2, V III/2, IV/1.
- b) Ján Stiffel, kat. farár, kat. náb. III/2, IV/2, v cvič. škole 2 hodiny.
- c) Pavel Šolc, ev. farár, ev. náb. III—IV/2, v cvič. škole 2 hod.

3. Cviční učitelia:

- a) Karel Košina, cvič. učiteľ II. triedy, H III/1, IV/1, Konf. 2.
- b) Mária Košinová, cvič. učiteľka I. triedy. Žp III—IV/2, Konf. 2.

4. Školníci:

- a) Jozef Igáš, def. školník, preložený výnosom zo dňa 30. marca 1927, č. 18.620/II na trvalý odpočinok.
- b) Michal Schmidt, smluvný sluha, bol zo služby prepustený následkom postupného rušenia ústavu.

Poznámka: Z členov sboru, pôsobiach na tunajšom ústave, bol výnosom mšo zo dňa 16. sept. 1925, číslo 104.147-II-25 preložený na vlastnú žiadosť na trvalý odpočinok prof. František Maloch, ktorý predtým pôsobil na štát. učit. ústave v Leviciach, a to v školskom roku 1919/20. Za svojho pôsobenia na tamojšom ústave upadol so sborom do boľševického zajatia a len po dvojmesačnom väznení v zem. trestnici v Pešti, veľkom duševnom utrpení a hladovaní bol prepustený. Na tunajšom ústave pôsobil od počiatku škol. roku 1920/21 až do času svojho penzionovania. Bol horlivým a všestranným ľudov. výchovným pracovníkom a veľmi obľúbeným učiteľom. Ako predseda a jednatel' Okr. Osv. sboru vykonal veľmi mnoho prednášok a venoval honorár za tieto prednášky, prevyšujúci 2000 Kčs v prospech obecných knižníc. Bol tiež predsedom miestneho odboru Turistického Klubu, označoval s chovanci ústavu mnoho turistických ciest v hornatom, romantickom okolí štub.-teplickom a konal s nimi pravidelné, veľmi četné vychádzky. Ako renomovaný botanik vydal výtečné dielo „Květena Plzeňska“ a písal mnoho článkov do prírodovedných a odb. časopisov. („Vesmír“, „Věda přírodní“, „Plzeňsko“, „Mešť. Škola“ atď.)

**ŠTATISTICKÝ PREHĽAD ŽIACTVA V ŠKOLSKÝCH ROKOCH
1918/19—1927/28.**

(Prvá číslica udáva počet chlapcov, druhá počet dievčienec. V rubrike „cvičná škola“ vrchný riadok značí počet začiatkom škol. roku a spodný na konci šk. roku.)

Roku	I. roč.		II. roč.		III. roč.		IV. roč.		Cvičná škola		
	na zač.	na konci	na zač.	na konci	na zač.	na konci	na zač.	na konci	I. tr.	II. tr.	III. tr.
1918/19	30,26	29,26	20,21	19,21	16,14	14,14	9,6	9,6	8,9 9,12	10,10 10,11	—
1919/20	33,7	31,6	30,6	20,6	24,5	20,7	13,5	12,5	12,11 10,13	16,6 14,5	—
1920/21	23,16	24,17	30,10	28,10	22,7	19,7	19,5	17,6	10,8 10,8	12,13 11,13	12,7 17,16
1921/22	26,14	26,12	26,12	22,12	26,9	25,8	17,8	15,8	5,5 4,6	16,14 15,14	7,8 8,8
1922/23	30,12	27,11	26,15	27,13	27,8	25,8	23,8	23,8	5,6 3,5	11,12 10,10	13,10 12,6
1923/24	30,10	27,9	30,9	28,9	25,12	21,12	21,8	19,8	5,8 6,9	12,8 10,8	—
1924/25	30,10	28,10	32,5	30,5	29,7	29,7	22,12	21,13	5,7 5,6	16,8 14,9	—
1925/26	—	—	30,9	28,9	20,7	20,7	31,8	26,9	8,10 9,21	8,7 12,11	—
1926/27	—	—	—	—	22,7	23,8	19,8	19,8	12,9 9,9	14,9 14,8	—
1927/28	13,12	13,10	—	—	—	—	22,9	22,10	8,11 9,10	10,10 9,10	—

STAV RODIČOV ŽIAKOV NA KONCI ŠK. R. 1927/28.

Povolanie rodičov žiakov	I. roč.	II. roč.	III. roč.	IV. roč.	Spolu
Obchodníci a živnostníci . . .	4	—	—	8	12
Roľníci	10	—	—	10	20
Úradníci, učitelia	4	—	—	7	11
Pravotári, Jekári	—	—	—	1	1
Vojaci	—	—	—	—	—
Sriadenci, robotníci	1	—	—	3	4
Iní	3	—	—	3	6
Súkromníci	1	—	—	—	1
Spolu	23	—	—	32	55

ŠTATISTICKÝ PREHLAD ZKŮŠOK DOSPELOSTI V ŠKOLSKÝCH ROKOCH 1918/19—1927/28.

Školský rok	Počet kandidátov		Zkúšku vykonali						Zkúšky ne-dokončili		Predseda
			s vyznamenáním		s úspechom		s neúspechom				
	inter.	exter.	inter.	exter.	inter.	exter.	inter.	exter.	inter.	exter.	
1918/19	15	7	10	—	5	7	—	—	—	—	Dr. Jar. Vlček, min. radca pri mšo v Prahe
1919/20	17	4	6	—	11	2	—	—	—	2	Tomáš Glos, prof. vo funkcii z. šk. inšp.
1920/21	23	3	9	—	13	2	1	—	—	1	Vlad. Hrubeš, riad. uč. úst. v Lučenci.
1921/22	23	7	6	—	16	4	—	2	1	2	Alojz Bezloja, riad. uč. úst. v Štub. Tepliciach.
1922/23	31	8	7	—	24	5	—	—	—	3	Vlad. Hrubeš, riad. uč. úst. v Lučenci.
1923/24	27	7	5	—	21	4	1	2	—	1	Karol Šorner, riad. uč. úst. v Leviciach.
1924/25	34	5	3	—	27	1	4	1	—	3	Otokar Šimák, riad. uč. úst. v Bratislave.
1925/26	35	4	6	—	29	3	—	—	—	1	Fr. Sládek, prof. pridelený rmšo.
1926/27	26	1	3	—	23	1	—	—	—	—	Václav Šlosar, riaditeľ uč. úst. v Spiš. Novej Vsi.

MENOSLOV KANDIDÁTOV, KTORÍ V ŠKOLSKÝCH ROKOCH 1918/19—1926/27 DOSIAHLI UČITELSKÉJ DOSPELOSTI.

(Hviezdičkou označení s vyznamenáním.)

Školský rok 1918/19.

*Anner Otto. *Grantnerová Ida. Hulík Arnošt. Holba Vojtech. Horniš Koloman. *Junasová Zuzana. Juráni Klement. Kolesár Miloš. Kováčová Elena. *Krajčovičová Marta. Králik Julius. Kvietok Ján. Leitmanň Štefan. Macko Julius. *Madigán Štefan. *Novák Jozef. Nováková Elena. *Paluš Ferdinand. *Sokol Štefan. *Sopková Ľudmila. Šimková Oľga. Vereš Ján.

Školský rok 1919/20.

Čepčány Ladislav. *Gallas Anton. *Chorvátová Anna. *Jenčová Mariana. *Juríčková Milina. Korbačka Ján. Košťál František. Longauer Ján. Muocik Ignác. Nesselman Ján. Olejček Ján. Parobek Jozef. Regecy Aladár. *Regecyová Oľga. Richterová Julianna. Sámel Ján. Sochor Michal. *Štamm Štefan. Turčány Matúš.

Školský rok 1920/21.

Brcko Juraj. Cvinček Ján. Ďurčanský Valér. Frimmel Vojtech. *Havlíková Gizela. Hladký Jozef. *Hroboňová Oľga. Huljak Štefan. Kullman Eugen. *Malochová Jarmila. Mečár Jozef. Millo Ján. *Ondrášík Alexander. *Richtrová Gizela. *Rusko Jozef. Rybárik Antonín. Sameliak Antonín. *Struhárik Šimon. Šabík Ján. *Tomaschoffová Alica. Uličný Ján. Vladár Jozef. Wirghová Angela. Zachar Vojtech.

Školský rok 1921/22.

Berg Emil. Bergová Zdenka. *Blaho Klement. Červeňová Alžbeta. Duchajová Oľga. Ganoriová Mária. Haštová Antonia. Horvátová Anna. Janek Ján. Jaroš Karol. *Jenčová Irena. Kostelný Gustáv. Kallay Jozef. Kuhajdík Štefan. Lenčová Oľga. Malý Vilém. Nademlýnský Eduard. *Paštéka Augustín. Pleško Michal. *Predáčová Pavla. Šavol Ondrej. *Šticha Bohumil. Štrba Pavel. Štubňa Alexander. *Uher Martin. Zachar Julius.

Školský rok 1922/23.

*Bartl Julius. *Bujna Jozef. Duchoňová Anna. Ďurčanský Augustín. Frimmel Kornel. Gašparíková Anna. Hronec Leopold. *Chorvátová Zuzana. Juráni Kamil. Kobella Emil. Kostelný Ján. Konřil Maxmilian. Krajčí Móric. Kubačka Ján. Kurucár Ondrej. *Longauer Antonín. Lukáč Ambrož. *Martinčeková Mária. *Oravec Ján. Paulovičová Jozefína. Poljaková Mária. Prokšová Anna. Pridal František. Púchy Ludvik. Sampiašová Anna. Sigotský Gustáv. *Sopko Augustín. Sup Jozef. Šabo Arnošt. Šebetovský Gustáv. Tencer Emil. Ťapák Ján. Volko Juraj. Vrabcová Mária. Vrtík Ján. Zelenka Ladislav.

Školský rok 1923/24.

Balázovič Michal. Bumbová Božena. Diera Ladislav. Dulský Juraj. Dylik Arnošt. Elischer Anton. Folkman Alojz. Gašparíková Anna. Hriň Ján. Hrivnáková Emília. Hyčko Milan. Janega Víťazoslav. *Jeleň Oskar. Kalman Vladimír. Kleskeňová Emília. Krumphanzel Vincenc. Kubík Jozef. Laurenčík Emil. Macková Bronislava. *Mičíková Emília. *Mudrák Emil. Poláček Štefan. Porod Peter. Střeščíková Anna. Steinhübl Štefan. *Tomanová Margita. Tůma Ján. Višňovec Mikuláš. *Žiak Andrej. Žilincár Pavel.

Školský rok 1924/25.

Ahlers Alojz. Bumba Václav. Cincík Ferdinand. Danišová Anna. Drexlerová Katarína. *Fajnor Ján. *Henek Tomáš. Hric Jozef. *Hurtaj Jozef. Jelenský Jozef. Ježová Mária. Kalický Ján. Karlovská Anna. Kořínek František. Kostelný Martin. Kovačík Ján. Kroftová Jarmila. Kubíková Anna. Lovasík Ján. Marschalko Valér. Michálek Augustín. Metlický Stanislav. Mráz Ján. Schmidtová Irma. Schmidtová Margita. Šemora Jozef. Šimková Mária. Šurinová Mária. Ursínová Oľga. Vašek Anton. Zachar Ján.

Školský rok 1925/26.

Babala Vojtech. Bacušan Ervin. *Benedikovič Dominik. Beroš Pavel. *Brieštenská Eleonora. *Brieštenská Vilma. Címr Bohuslav. *Čerňanský Jozef. Dobák Alfons. Duchoň Gabriel. Gála Antonín. Greguš Ľudovít. Halas Alojz. Harušák Gustáv. Hečko Rudolf. Horvát Štefan. Chorvát Samuel. Juráni Alojz. Karez Jindřich. Kovačiková Elena. Kotě Jaroslav. Lettrich Pavel. *Malgot Jozef. Martinčáková Mária. Martinčáková Cecília. Migrová Mária. Paľko Štefan. Poturnay Michal. Pritzová Anna. *Ragas Vojtech. Sasák Ľudovít. Šajtlava Peter Pavel. Šindelár Karol. Štanclová Mária. Štefunko Ladislav. Vojtek Jaroslav. Vojtyla Ján. Záhoranský Emil.

Školský rok 1926/27.

Benešová Mária. Branse Emil. Capek Viliam. Firák Ján. Halašová Mária. *Chudý Martin. Jurík Lukáš. Kleskeň Andrej. Kollár Michal. Komorová Antonia. Koutný Osvald. Kölbl František. Macásek Antonín. Majtas Rudolf. Mičieta Jozef. Ondrik Štefan. Pastoráková Alžbeta. Piško Jozef. Polek Ján. Refkovský Juraj. *Schlesingerová Anna. Schusterová Markéta. Sirotný Ľudovít. Štefan Antonín. *Štekláčová Oľga. Teicher Ján. Weiterschütz Anton.

SOCIÁLNA PEČLIVOSŤ O ŽIAKOV.

Do tunajšieho ústavu hlásia sa väčšinou synovia a dcéry chudobných rodičov z bývalej Oravskej, Turčianskej a Liptovskej župy. Sú to najmä deti malých gazdov, remeselníkov a robotníkov. Je isté, že by mnohí z nich nemohli vôbec vyštudovať, alebo by sa im priťažko študovalo, keby sa im nepodala pomocná ruka. Podporné fondy, ktoré kedysi boli pri tunajšom ústave, odchodom maďarskej vlády zmizly. Aby aspoň čiastočne boli nahradené, bol na trvalú pamäť 70. narodenín pána prezidenta T. G. Masaryka založený fond, nesúci jeho meno, v sume 10.000 Kčs z darov dobrovoľne venovaných v prospech študujúcej mládeže.

Z úrokov tejto základiny, dávajú sa každého roku dňa 7. marca štipendia. Okrem toho založený bol „Podporovací Spolok“ na podporovanie chudobných študentov. Spolok počal fungovať v júni roku 1920 a chudobným a usilovným študentom vyplácalo sa ročite na podporách približne 1000 Kčs. Z výnosu divadelných predstavení a koncertov, usporiadaných chovanci a profesormi ústavu, sriaďuje sa s časom na čas cestovný fond, ktorého sa používa na podporu chudobných žiakov pri exkurziách, usporiadaných najmä do Prahy. V prvých poprevratových rokoch i Československý Červený Kríž podporoval chudobných žiakov peňažitými obnosmi, potravinami a šatstvom. Okrem toho každoročne venuje štát na ošacováciu akciu 500 Kčs a niektorým chudobným študentom dáva štipendium po 700 Kčs z tak zv. „Pálfyovej základiny“.

Najdôležitejšou inštitúciou pre podporu chudobných žiakov je internát, ktorý bol otvorený v apríli 1919 a pridelený soc. oddeleniu pri mŕso, ktoré doplnilo chýbajúce zariadenie, znivočené v čase vojny. V internáte, ktorý bol za nejaký čas tiež koedukačný, ubytované bývalo takmer

všetko tunajšie študentstvo za mierny poplatok, ktorý bol tým menší, čím väčší bol počet ubytovaného žiactva a kolísal od 120 do 300 Kčs mesačného platu.

Chudobní a usilovní chovanci bývali osvobodení od polovice, celkom nemajetní úplne od platu internátneho.

TELESNÁ VÝCHOVA.

Telocvik je na ústave povinným predmetom a zúčastnili sa ho všetci chovanci a chovanky; osvobodený nebol nikto. Ústav má vlastnú telocvičňu a rozsiahle ihršte vo výmere 45 arov. Telocvičňa je oddelená od hlavnej budovy ústavu krytou chodbou, je dosť priestranná a svetlá, nie je však dostatočne vystrojená vlastným telocvičným náradím, nemá umývarňu, ani spích a v zime sa ťažko vykuruje, vystavená súc so všetkých strán účinku chladných horských vetrov. Na prospech cvičenia tedy bolo, že sa mohlo používať telocvičného náradia sokolského, v telocvični umiestneného. Žiaci využívali tiež výdatne ústavného ihršťa a pestovali rozličné hry, najmä „hádzanú“ a „podbíjanú“, ako i ľahkú atletiku.

V letných mesiacoch hrali a cvičili chovanci i chovanky i okrem doby vyučovacej takmer denne pod dozorom profesora telocviku alebo vychovávateľov internátnych. Školskému telocviku vyučovalo sa po 2 hodiny týždenne v každom ročníku, a to oddelene. Dievčatá z I—II. roč. a III. a IV. roč. tvorily osobitné oddelenia.

Okrem škol. telocviku a mimoškol. hier cvičila väčšina chovancov a chovaniiek v miestnej Tel. Jednote „Sokol“ pod vedením odborne vzdelaných sokolských cvičiteľov a cvičiteľiek a zúčastnili sa všetkých telocvičných podnikov sokolských, akademií, zájazdov, sletov a závodov, vždy s prívolením prof. sboru a pod náležitým dozorom.

Niektorí chovanci a chovanky vykonali s úspechom i cvičiteľské zkušky sokolské a zúčastnili sa telovýchovných kurzov, v ústave usporiadaných. Občasné vychádzky a pochodové cvičenia boli doplnkom telesnej výchovy žiactva, o ktorú bolo v daných pomeroch veru dostatočne postarané.

Žiactvo bolo poistené pre prípad úrazu v škol. r. 1926/27 a 1927/28 u poisťujúcej spoločnosti „Karpatia“ v Bratislave za poistné Kčs 1'40 na rok. Vážnejších úrazov nebolo.

ŠKOLSKÁ ZÁHRADA A VČELÍN.

Pri ústave je veľká zelinárska a školská záhrada, 4 a pol ha rozsiahla, ktorá je i záhradou praktického výcviku pre chovancov ústavu. Rozsiahlosť tejto záhrady je naozaj taká, že nemôžu byť všetky práce obstarávané len kandidátmi ústavu. Zrušenie tunajšieho ústavu r. 1925 zasiahlo nepriaznivo i do hospodárskeho vedenia záhrady a len po opätnom otvorení ústavu v jeseni r. 1927 boli zahájené nové práce v záhrade a bol prijatý i záhradník, ktorý je platený z prostriedkov internátnych. Záhrada obsahuje oddelenie zelinárske, hospodárske, botanické, školku a park.

Na ploche 45 arov je pekne upravené priestranné ihršte. Chovanci a chovanky pracujú po dvoch týždenných hodinách (nepočítajúc vyučovacie hodiny) vo všetkých záhradných oddeleniach. Okrem toho v botanickom oddelení má každý žiak vlastný diel záhonu, na ktorom pestuje rastliny sám vo voľnom čase. Týmito prácami dopĺňujú prakticky a vý-

hodne všetci chovanci a chovanky teoretické vyučovanie poľnému hospodárstvu. V zelinárskom oddelení sa pestovali všetky druhy u nás obvyklých zelenín. Sadenice sa pestovali vo vlastných pareniskách a skleníku. V poslednom školskom roku bol počet parenísk rozšírený a v budúcom roku bude sa v tejto práci pokračovať, aby si žiaci nadobudli znalostí i v urýchľovaní vzrastu zeleniny a pestovaní sadeníc ozdobných rastlín, čo je pri tunajšom dlhotrvajúcom chladnom podnebí veľmi dôležité. Veľkou vadou zelinárskej záhrady bolo, že bola bez vody, preto správa ústavu vykonala u kremnickej obce pripojenie vodovodu, aby sa mohlo racionálne hospodáriť.

V jeseni 1927 bol tedy do zelinárskeho oddelenia zavedený vodovod nákladom 5211 Kčs 80 h, čo bolo zaokrútené mimoriadnou dotáciou, povolenou výnosom mšo č. 132.386/27 S z 18./XII. 1927.

V ovocinárskom oddelení bola roku 1927 založená opäť nová školka, ktorá bude v budúcnosti rozšírená tak, aby tunajšie okolie mohlo byť úplne zásobené ovocným i okrasným stromovým z tejto školky. Chovanci majú príležitosť poznať všetky práce od ratifikácie semien až do úplného vypestovania zdravého ovocného stromu. Záhrada má i pekne druhy starších ovocných stromov, a to vysoké kmene, polokmene i zákrsky. Ani ošetrovanie stromov v čase jarnom a jesennom nie je zanedbávané. O zveľadenie záhrady, najmä zelinárskeho oddelenia, veľmi sa zaslúžil terajší správca záhrady prof. Václav Manda.

Kvetinové a botanické oddelenie utrpelo jednak odchodom renomovaného botanika a odb. spisovateľa prof. Františka Malocha do penzie, ktorý bol zakladateľom botanickej záhrady a jej pečlivým kultivátorom a ošetrovateľom, jednak postupným rušením ústavu, lebo vyhybnulé rastliny neboli po dva roky znova vysádzované a len od jesene 1927, keď bol opäť ústav ponechaný v ďalšej činnosti, boli kvetiny dopĺňované vlastným pestovaním jirínok, floxov, fialôk a rozličných iných vytrvalých rastlín. I park bol doplnený novými ozdobnými kermi.

Včelín. Ústavný včelín, pekný murovaný domček pre 36 včelích rodín, slúžil na získavanie najpotrebnejších znalostí z oboru včelárskeho, tohoto dôležitého odvetvia národohospodárskeho. Preto venovala sa mu i zvýšená pečlivosť, čo dokumentuje najlepšie čestný diplom, ktorý bol tunajšiemu ústavu udelený Zemským ústredným spolkom včelárskym pre Čechy na prvej včelárskej výstavke v Turčianskom Sv. Martine, usporiadanej od 23. do 29. júla 1921. Zlým prezimovaním r. 1924 však, žiaľbohu, mnoho včelích rodín zahynulo, tak že teraz má ústav len 5 rodín. Toto množstvo však jednako stačí, aby chovanci osvojili si najvyhnutnejšie znalosti vo včelíne a prakticky sa ich zúčastnili, aby dopĺňovali teoretické vedomosti a získavali záľubu v tomto ušľachtilom obore nášho národohospodárstva, v ktorom majú byť ako budúci učiteľia dobrým príkladom ostatnému občianstvu.

SAMOVZDELÁVACÍ OSV. KRÚŽOK JÁNA KOLLÁRA.

Chovanci ústavu založili si dňa 5. októbra 1919 „Samovzdelávací osv. krúžok Jána Kollára“ s vlastnou samosprávou a čestným predsedom a poradcem, ktorým býva niektorý člen prof. sboru. Cieľom krúžku je posilnenie ušľachtilej ctibažnosti, mimoškolské vzdelávanie študentov a príprava

ich k budúceму zdarnému ľudovýchovnému pôsobeniu. K dosiahnutiu tohoto cieľa konané boli schôdzky, na ktorých zúčastniť sa povinný je každý člen.

Na schôdzkach preberajú sa životopisy a významnejšie práce spisovateľov, prečítajú, prednášajú a posudzujú sa samostatné práce študentov a usporadujú sa prednášky všeobecne vzdelávacie, o ktorých býva voľná debata, ktorú riadi predseda krúžku pri pomoci prof. poradcu. Program býva spestrený hudobnými a recitačnými číslami. Do mesačných členských schôdzok krúžku má prístup i širšie obecnstvo. V krúžku prednášali i členovia sboru a časom i pozvaní hostia. Tak dňa 12. decembra 1920 konala sa slávnostná schôdzka, na ktorej prehovoril k študentstvu zaslúžilý pestovateľ českoslov. vzájomnosti, spisovateľ a min. taj. Karol Kálal.

Okrem toho krúžok usporadovával i spoločenské večierky, slávnostné akadémie a divadelné predstavenia, vždy pri účasti a režii prof. poradcu. Členovia krúžku opatrili si sami javište a potrebné dekorácie pre divadelné predstavenia. S niektorými dobre navčičenými hrami konal krúžok i zájazdy do okolia (S „Lakomcom“, „Nocou na Karlštejne“, „Lešetínskym kováčom“ atď.) Členovia krúžku každoročne vypomáhali pri akademiách a divadelných predstaveniach, usporiadaných miestnou Tel. Jedn. „Sokol“. Vždy so svolením a pod dozorom prof. sboru.

Krúžok má svoju čítareň, do ktorej zakupuje časopisy z členských príspevkov. V škol. roku 1927/28 počal vydávať „Krúžok“ štud. časopis „Turčan“, ktorý však bol pred maturitnými zkúškami zastavený. Niejeden známy verejný pracovník na poli ľudovýchovy, literatúry a umenia odobavil si svoje „debut“ na javišti ústavnej hudobnej siene, kde sa konaly schôdzky „Krúžku“. Od školského roku 1919/20 do roku 1923/24 viedol „Krúžok“ prof. Jindřich Egrt, od roku 1923/24 až doteraz je čestným predsedom a poradcom „Krúžku“ správca ústavu Václav Krofta.

ABSTINENTNÝ KRÚŽOK.

Pri učiteľskom ústave je sriadený od škol. roku 1924/25 študentský „Abstinentný krúžok Jána Kollára“, ktorý má cieľ propagovať abstinentné hnutie medzi chovancami ústavu a pripravovať budúci učiteľov pre protialkoholickú prácu medzi slovenským ľudom. Tým cieľom Krúžok usporadúva občasnú schôdzku, na ktorých chovanci sami majú prednášky a soznamujú sa so spôsobmi a prostriedkami protialkoholického boja pod vedením prof. Jána Buňatu a pri podpore i ostatných členov sboru.

Členmi „Kružku“ sú chovanci a chovanky, ktorí sa zriekli požívania alkoholických nápojov a zaviazali sa pracovať pre mravné ozdravenie slovenského ľudu. „Krúžok“ spravuje výbor, volený na valnom shromaždení, ktorý pozostáva z predsedu, tajomníka, pokladníka, knihovníka, hospodára a zo štyroch členov výboru, ako zástupcov jednotlivých ročníkov. Príspevky členov sú 50 halierov mesačne.

Od založenia „Abstinentného krúžku“ bolo celkom 6 valných shromaždení, 11 členských schôdzok, 22 prednášok, väčšinou obsahu protialkoholického. Členské schôdzky boli oživené recitáciami a hudobnými číslami. „Krúžok“ mal priemerne 50 členov v jednotlivých škol. rokoch.

OSVETOVÁ ČINNOSŤ SBORU.

Členovia sboru i pri svojich veľkých povinnostiach a veľkom počte predmetov, ktorým po restrykcii sboru boli nútení učiť, horlivo a úspešne pracovali vo verejnom živote a na poli ľudovej výchovy. Nebolo temer kultúrneho podniku, pri ktorom by nevyšiel aspoň podnet od niektorého člena sboru, keďže už nebolo možné pre nadpriemerné povinnosti aktívne sa zúčastniť. Ústav od počiatku bol ohniskom kultúrneho života v mieste a okolí. Bolo tak najmä v ostatných dvoch rokoch, keď sa staväl kúpeľný hotel a nebolo vhodnej miestnosti na usporadovanie divadiel, koncertov, telocvičných besiedok, hudobno-recitačných akademí, spoločenských večierkov. V tom čase všetky kultúrne podniky konaly sa v miestnostiach ústavu pri spoluúčinkovaní chovancov a členov sboru. A to bolo v ostatných dvoch rokoch, keď pre 2 ročníky boli na ústave len traja riadni učitelia, ktorí v tom kritickom čase uvolili sa pri nedostatku síl vyučovať dovedna 14 predmetom a keď 1 člen sboru bol správcom knižnice a 6 kabinetových sbierok!! V takých pomeroch nemôže byť naozaj pochybnosti o tradičnom učiteľskom idealizme a vrcholnej obetivosti. Tu uvádzame len zbežné dáta o mimoškolskej činnosti terajších členov sboru.

Václav Krofta, správca ústavu, bol poradcom študent. „Osvetového Krúžku Jána Kollára“, riadil a zúčastňoval sa v tejto funkcii pravidelne debät v krúžkových schôdzkach, režíroval divadelné predstavenia a jubilejné oslavy, prednášal v „Osvetovom Krúžku“, riadil spoločenské večierky a pod.

Okrem toho bol i literárne činný. Je členom „Spolku čes. spisovateľov-beletristov „Máj“ a za svojho pôsobenia na Slovensku vydal tlačou 3-aktovú ľudovú hru „Svetári“, 3-aktovú salónnu komédiu „Vějíř“, knihu epigramov „Úsměvy a pošklebky“, 3-aktovú veselohru veršom „Dobrodružná mladost“, ktorá bola poctená cenou Českej Akademie z fondu Julia Zeyera, 3-aktovú hru „Z pekla do ráje“, 3-aktovú veselohru „Nemaluj čerta na zeď“, knihu pre mládež „Bájky veršem“ a „Roj epigramů“.

Okrem toho má rukopisné hry, prichystané do tlače, ktoré mali premiéru na študentskom ústavnom javišti („Politika lásky“, 3-aktová veselohra, „Tribún lidí“, satira v 3. dejstvách). Do tlače má ďalej prichystané 3 knihy básní („Písňe pro milou“, „Zrcadlo rodného nebe“, „Balady a romance“), „Divadelní epigramy“, 3-aktovú drámu „Havran a kukačka“, knihu školských humoresiek „Zápisky profesorovy“ a „Bájky satyrou“.

Okrem toho uverejnil mnoho veršov, epigramov, literárnych referátov, poviedok, humoresiek, satyrických a iných drobností v rozličných pražských a krajiniských časopisoch, ako sú: Český Deník, Nár. Politika, Švanda Dudák, Jevišťe, Československé Divadlo, Česká Hudba, Zvon, Zlatá Brána, Jas, Za lepším životem, Honza, kalendáre Havlíček, Palacký, Smíšek, Kalendář Švandy Dudáka atď. Práce svoje publikoval i pod rozličnými pseudonymami a šiframi.

Prof. Ján Buňata bol od roku 1921 činovníkom v miest. Telocvičnej Jednote „Sokol“ postupne vo funkcii archivára, matrikára, jednateľa a vzdelávateľa. Ako taký vykonal celý rad prednášok a preslovov obsahu sokolského, vlasteneckého a obecne vzdelávacieho a prispieval

radou i pomocou pri sriaďovaní sokolských podnikov (telocvičných akademií, zájazdov, divadiel atď.). Okrem toho bol v rokoch 1922—27 knihovníkom Okres. osvetového sboru i pre všetku knihovnícku agendu i pre obce Štub. Teplice a Malú Viesku, ktoré mali spoločnú knižnicu s O. O. Sb.

I v Okresnom osvetovom sbore vykonal niekoľko prednášok. Bol i stálym poradcom študentského „Abstinentného krúžku“ a propagoval hnutie abstinentné medzi žiactvom ústavu i vo verejnosti. Teraz je vzdelávateľom miestnej Telocvičnej Jednoty „Sokol“, členom výboru Okres. osvetového sboru a miestneho odboru Matice Slovenskej. V uvedených spolkoch vykonal od roku 1922 spolu 24 prednášok a 86 preslovov.

Prof. Václav Manda je členom miestneho obecného zastupiteľstva a podpredsedom Okresného osvetového sboru, riadi vychádzky a výlety žiactva, majúc k nemu vždy príležitostné informatívne preslovy a výklady. Máva každoročne prednášku pri oslavách Komenského.

Cvič. uč. Karol Košina býval vzdelávateľom Tel. Jednoty „Sokol“ a jednatelom Okres. osvetového sboru. V „Sokole“ sriaďoval vzdelávacie školy. Prednášal o význame telesnej výchovy, o vynikajúcich sokolských pracovníkoch a mával príležitostné preslovy. V Okresnom osvetovom sbore organizoval osvetovú činnosť prednáškovú a staral sa o rozkvet obecných knižníc; v dorozumení s príslušnými činiteľmi ustanovil miestné dôvernictva v 30 okol. obciach. Prednášal príležitostne (o význame slobody na 28. októbra a pod.). V zimnom období mával pravidelne prednášky so svetelnými obrazmi, v ktorých prvé časti bývaly pohádky pre deti, druhé časti všeobecne vzdelávajúce a odborné. Usporiadal večierok Beethovenov, na ktorom prednášal o jeho živote a význame a nacvičil so žiactvom cvič. školy a ústavu hudobné čísla pre hudobnú akademiu. Príležitostne dirigoval slávnostné sbory.

ÚRADNÉ NÁVŠTEVY.

1. Dňa 20. mája 1919 min. radca dr. Jar. Vlček. V hodinách vyučovacích nehospitoval.

2. Dňa 15. a 16. júna 1919 ako predseda komisie pri ústnych zkušok dospelosti min. radca dr. Jar. Vlček.

3. Dňa 31. mája a 1. júna 1920 dr. K. Doškař, prednášal cho vancom o nákazlivých chorobách.

4. Dňa 22. júna 1920 vykonal na ústave inšpekciu Mikuláš Schneider, inšpektor spevu.

5. Dňa 12. júla 1920 prof. Tomáš Glos, poverený funkciou z. šk. inšp. Predsedal pri zkušok dospelosti.

6. Dňa 12. decembra 1920 a 9. januára 1921 spisovateľ Karol Kálal, min. tajomník.

7. Dňa 15. a 16. marca 1921 z. šk. inšp. Fr. Řezníček.

8. Dňa 28. apríla 1921 J. Brandýsek z Bratislavy. Vysvetľoval cho vancom význam Čsl. Červeného Kríža.

9. Dňa 10. júna 1921 min. radca dr. Joz. Folprecht.

10. Dňa 13. a 16. júna 1921. Vl. Hrubeš, riad. uč. ústavu v Lučenci, predseda zkušok dospelosti.

11. Dňa 14. októbra 1921 min. radca dr. Oldřich Mathesius prezrel zariadenie internátu.
12. Dňa 25. novembra 1921 vl. ref. A. Štefánek, min. r. dr. Jozef Folprecht a z. šk. inšp. Fr. Řezníček.
13. Dňa 29. apríla 1922 z. šk. inšp. Fr. Řezníček.
14. Dňa 4. októbra 1922 z. šk. inšp. dr. Fr. Višinka spolu s min. taj. Mirosl. Dobešom.
15. Dňa 14. a 15. mája 1922 z. šk. inšp. dr. Fr. Višinka.
16. Dňa 10. septembra 1923 z. šk. inšp. dr. Fr. Višinka, predsedal pri opravných zkuškách uč. dospelosti.
17. Dňa 30. novembra 1923 z. šk. inšp. dr. Fr. Višinka a min. taj. Mir. Dobeš.
18. Dňa 10. decembra 1923 a 18. januára 1924 Bohumil Tesař, odb. inšp. telocvikú.
19. Dňa 31. januára 1924 prof. J. Filouš, správca odb. soc. pečlivosti o štud.
20. Dňa 22. februára 1924 J. Vydra, odb. inšp. kreslenia.
21. Dňa 4. marca 1924 z. škol. inšp. dr. Fr. Višinka a min. taj. Miroslav Dobeš.
22. Dňa 17. mája 1924 zem. šk. inšp. dr. Fr. Višinka.
23. Dňa 23. mája Bohuslav Tesař, odb. inšp. tel. výchovy.
24. Dňa 4. septembra 1924 z. šk. inšp. dr. Fr. Višinka, predsedal pri opravných zkuškách uč. dospelosti.
25. Dňa 25. novembra 1924 Bohuslav Tesař, odb. inšp. tel. výchovy.
26. Dňa 30. marca 1925 z. šk. inšp. dr. Fr. Višinka.
27. Dňa 25. a 27. mája 1925 z. šk. inšp. dr. Fr. Višinka.
28. Dňa 26. mája 1925 Jozef Vydra, odb. inšp. pre kreslenie.
29. Dňa 26. mája 1925 komisia z min. zemedelstva cieľom prehladky internátneho zariadenia.
30. Dňa 9. septembra 1925 z. šk. inšp. dr. Fr. Višinka, predsedal pri opravných zkuškách učiteľ. dospelosti.
31. Dňa 24. októbra 1925 dr. Alica Masaryková pri zahajovacej slávnostej konf. škôl pre ženské povolania, doč. umiestených v budove ústavu.
32. Dňa 14. decembra 1925 z. šk. inšp. dr. Fr. Višinka.
33. Dňa 12. apríla 1926 odb. inšp. kreslenia Jozef Vydra.
34. Dňa 2. mája 1926 odb. r. dr. Antonín Hrazdil od mšo.
35. Dňa 1. júna 1926 ev. aug. farár Fr. Hollý.
36. Dňa 15. a 19. júna 1926 prof. František Sládek, predsedal pri ústnych zkuškách učiteľ. dospelosti.
37. Dňa 13. septembra 1926 z. šk. inšp. Ferd. Písecký, predsedal pri opravných zkuškách učiteľskej dospelosti.
38. Dňa 11. novembra 1926 odb. inšp. telocvikú Boh. Tesař.
39. Dňa 16. decembra 1926 odb. inšp. kreslenia Joz. Vydra.
40. Dňa 17. februára 1927 splnomocnenec min. verejných prác inž. J. Chaloupka.
41. Dňa 22. a 23. marca 1927 komisia mšo, min. r. Rud. Neuböfer, min. taj. Miroslav Dobeš a prof. Ján Hejman.
42. Dňa 13. mája 1927 ev. v. vikár Jozef Hečko.

43. Dňa 22. mája 1927 10-členná komisia pod vedením býv. min. J. Hotovca.

44. Dňa 13. a 15. júna 1927 Václav Šlosar, predsedal pri ústnych zkúškach dospelosti.

45. Dňa 5. septembra 1927 Václav Šlosar, predsedal pri opravných zkúškach dospelosti.

46. Dňa 7. marca 1928 Frant. Malota, z. škol. inšp.

47. Dňa 10. mája 1928 z. šk. inšp. Ferd. Písecký.

48. Dňa 18. júna ev. biskup dr. Jur. Janoška.

49. Dňa 15. a 19. júna riad. Ján Beniač, predsedal pri ústnych zkúškach uč. dospelosti.

ZPRÁVA ZA ŠKOLSKÝ ROK 1927/28.

I. Učiteľský sbor.

Zmeny v sbore.

A) Zo sboru odišli:

Michal Francisci, správca št. ľud. školy v Štub. Tepliciach, ktorý sa dobrovoľne vzdal výučby na tunajšom ústave.

B) Do sboru nanovo vstúpili:

1. Mária Klímová, prof. hudby na štátnom uč. ústave v Lučenci, bolo pridelená výnosom rmšo zo dňa 29. augusta 1927 č. 48.235/II. na tunajší ústav s právnou platnosťou od 1. septembra 1927.

2. Hipolyt Šugho, dočasný učiteľ na št. mešť. škole v Kremnici, bol ustanovený za učiteľa hudby na tunajšom ústave výnosom mšo zo dňa 28. X. 1927 číslo 130.534-27-II./int. rmšo zo dňa 24. I. 1928 číslo 1441-II-28 pre školský rok 1927/28 s platnosťou od 8. X. 1928.

C) Zdravotná dovolená:

Výn. mšo zo dňa 10. septembra 1917 č. 106.568-II-27 bola udelená prof. Márii Klímovej z dôvodov zdravotných úplná dovolená na čas od 1. septembra do 31. decembra 1927. Výnosom mšo zo dňa 26. januára 1928 číslo 6370/27-II./int. rmšo zo dňa 8. februára 1928 číslo 6680/II., bola jej udelená zdravotná dovolená do času vyriešenia jej žiadosti na trvalý odpočinok.

Stav sboru na konci školského roku.

a) Riadni učitelia:

1. Václav Krofta, správca, Čsl IV/6, Fr IV/2, I/2, N I/2, Prax 2.
2. Ján Buňata, def. profesor, M I/4, IV/2, F IV/2, I/2, P IV/1, I/2, K I/2, IV/1, Kr I/1, T I/2, IV/2, Tž I/2, IV/2. Triedny I. ročníka.
3. Václav Manda, profesor, Ped IV/3. D I/3, IV/2, Z I/2, IV/2, Čsl I/7. Rp IV/4. Triedny IV. ročníka, správca internátu a školskej záhrady.

b) Výpomocní učitelia:

1. Ján Stiffel, rím.-kat. farár v Háji, rím.-kat. nábož. I/2, IV/2. Cvičná škola 2.

2. Pavel Šolc, ev. farár v Háji, ev. náb. I.—IV/2. Cvičná škola 2.
3. Hipolyt Š u g h o, výp. učiteľ hudby, počal vyučovať od 8. X. 1927 Zp IV/2, I/2, Kl 1/4, V IV/1.

c) Cviční učitelia:

1. Karol Košina, cvič. učiteľ II. tr., H I/2, IV/1, Konf. 2. Cvič. škola 25.
2. Mária Košinová, cvič. učiteľka I. triedy, Žp 2, Konf. 2. Cvič. škola 24.

d) Školskí sriadenci:

1. Julius Sedlák, def. školník.
2. Andrej Šimko, bol výnosom rmo zo dňa 18. novembra 1927 číslo 67.220/II vymenovaný za výpomocného kuriča na čas od 15. novembra 1927 do 15. apríla 1928.

II. *Kronika ústavu za školský rok 1927/28.*

Podľa výnosu mšo z 22. apríla 1927 číslo 47.741/27-II. boly po dvojročnej prestávke vykonané zasa prijímacie zkúšky do I. ročníka, a to dňa 27. a 28. júna 1927, tak že ústav mal opäť dva ročníky, a to I. a IV. Školský rok započal sa 1. septembra 1927 opravnými zkúškami. Opravné zkúšky dospelosti vykonané boly pod predsedníctvom Václava Šlosara, riaditeľa št. uč. ústavu v Spišskej Novej Vsi. Zkúška bola povolená trom (2 a 1) chovancom a 1 externistovi; vyhovelí všetci.

V čase prázdnin ubytované boly s povolením mšo v internáte ústavu Čes. Feriálne Osady z Prahy. Správu mal, tak ako v minulých rokoch, odborný učiteľ Julius Beneš z Prahy. Podľa výnosu mšo č. 91.230/27-II. zo dňa 24. VIII. 1927 bolo zasa zavedené vyučovanie nemčine, a to ako predmetu relatívne povinnému a vyučovanie jazyku francúzskemu ako nepovinnému.

Národný sviatok oslávený bol pri účasti verejnosti v hudobnej sieni s týmto programom:

1. „Nad Tatrou sa blýska“, mužský sbor.
2. Slávnostná reč na deň svobody. Predniesol správca ústavu Václav Krofta.
3. Ján Neruda. Romance o jaru 1848. Recitoval Jozef Halamíček.
4. Októbrové úvahy. Predniesol predseda Osvetového Krúžku Koloman Brtko.
5. Leybach: Fantázia. Klavírné sólo. Zahrala chovanka IV. ročníka Vilma Zemanová.
6. Recitácie žiakov cvičnej školy.
7. Smetana: „Má hvězda“, ženský sbor.
8. „Kde domov můj“, miešaný sbor.

Tak ako v minulých rokoch, zúčastnili sa chovanci IV. roč. sjazdu slovenských ochotníkov dňa 4.—5. novembra v Turčianskom Sv. Martine. Tento raz s povolením mšo zúčastnili sa všetci chovanci IV. ročníka pod vedením členov sboru. Absolvovali režisérsky naukobež, boli účastní na divadelných a deklamačných závodoch, ako i na závodoch v maskovaní. Všetci chovanci dostali frekventačné vysvedčenia. Dňa 4. decembra uspo-

riadaný bol v hudobnej sieni „Mikulášsky večierok“. Do programu okrem recitačných a hudobných čísel zaradená bola veselohra „Malomestské tradície“ od Václava Štecha. Potrebné dekorácie si sami chovanci obstarali. Režiu hry mal správca ústavu.

Dňa 22. januára 1928 usporiadaná bola v telocvični ústavu telocvičná besiedka miestnou telocvičnou jednotou „Sokol“. Program besiedky obstarali zväčša chovanci ústavu pod vedením jednatela „Sokola“ prof. Jána Buňatu a vzdelavateľa cvič. uč. Karla Košinu.

Dňa 14. januára podľa usnesenia výboru „Podporovacieho Spolku“, ktorý bol znova uvedený v činnosť, dostali 4 chudobní a pilní chovanci podporu po 100 Kčs a 4 po 50 Kčs.

Dňa 30. jan. navštívila ústav „Župná škola pre sociálnu pečlivosť“ v Turčianskom Sv. Martine, aby prezrela vedenie a zariadenie tunajšieho internátu.

78. narodeniny pána prezidenta boli oslávené v hudobnej sieni s týmto programom:

1. Smetana: Slávnostný sbor. Dir. cvič. uč. Karol Košina. 2. „Vodca národa“, prednáška tajomníka „Osvetového Krúžku“ Jozefa Halamíčka.
3. Sólové číslo na klavír. Hrala Vilma Zemanová, chovanka IV. ročníka.
4. Recitácie žiakov cvičnej školy. 5. „Tečie voda, tečie“, sólo, pri sprievode smiešaného sboru spieval Jozef Halamíček, dirigoval Karol Košina.
6. „Tatíčku starý náš“. Prednáška predsedu Osvet. Krúžku Kol. Brtka.
7. Hviezdoslav: Osvoboditeľu. Recit. Andrej Dibák, chovanec IV. roč.
8. Dolinský: Keď vôňu dýchal ružoker“, mužský sbor, dir. Karol Košina.
9. Antonín Dvořák: Vzpomínky. Huslové sólo. Hral Ján Buma, chov. IV. roč. Pri klavíre Vilma Zemanová, chov. IV. roč.

Po programe prehovoril správca ústavu o príkladnom živote prezidentovom a z „Fondu Masarykovho“ udelili 4. usilovným chovancom IV. roč. podporu po 100 Kčs. Boli to: Ján Boďa, Želmíra Gulisová, Jar. Babík a Ján Halamíček.

Večer tohože dňa bola usporiadaná v hudobnej sieni oslava pre širšiu verejnosť, pri ktorej prednášku na téma „Masaryk-osvoboditeľ“ mal člen sboru Ján Buňata. Chovanci zaspievali dva sbory a dramatický odbor Telocvičnej Jednoty „Sokol“ pri spoluúčasti chovancov ústavu zahral novú veselohru správcu ústavu Václava Kroftu „Tribún ľudu“.

Premiery zúčastnil sa pán zemský šk. inšp. Frant. Malota, toho dňa náhodou v Štub. Tepliciach prítomný.

Dňa 27. marca vykonaná bola hospitačná vychádzka chovancov IV. roč. do štátnej ľud. a občianskej školy na Vrútkach a v Turčianskom Sv. Martine. Pri tej príležitosti prezreli si chovanci budovu „Matice Slovenskej“, kde im bol podaný informatívny výklad s historickou retrospektívou hlavným tajomníkom, básnikom Štefanom Krčmérym. Chovanci navštívili toho dňa i „Župný ústav na vzdelanie učiteliek gazdinského oboru ženských odborných škôl“ v Turčianskom Sv. Martine. Exkurzie zúčastnili sa obidva cviční učitelia a správca ústavu.

Dňa 28. marca boli posledné dve hodiny venované oslave Komenškého a spojené boli s tak zvanou mierovou polhodinkou. O dejinnom a kultúrnom význame Komenského, ako i o dôležitosti mierových snáh prednášal prof. Václav Manda. Prednáška bola doplnená hudobne a recitačnou produkciou chovancov ústavu.

Dňa 23. apríla vykonaná bola druhá hospitačná vychádzka chovancov ústavu, a to do ústavu pre výchovu hluchonemých v Kremnici, ako i do tamojšej štátnej meštianskej a ľudovej školy. Pri tej príležitosti prezreli chovanci i štátnu mincovňu, košíkársku školu, štátnu hračkársku dielňu a vzácny archív a muzeum mesta Kremnice. Exkurzie zúčastnili sa zasa obidvaja cviční učители a správca ústavu. Po exkurzii bola konferencia, na ktorej bolo debatované o vyučovacom postupe a metódach jednotlivých učiteľov, u ktorých sa konala hospitácia. Dňa 22. apríla zúčastnilo sa žiactvo ústavu i s profesormi slávnosti sadenia líp na pamäť vodcu slovenského ľudu Michala Miloslava Hodžu v Rakši a básnika Izidora Žiaka-Somolického na Somolici. Za štátny učiteľský ústav prehovoril pri tom správca ústavu, za odbor Matice Slovenskej prof. Václav Manda, za Telocvičnú Jednotu „Sokol“ prof. Ján Buňata.

Dňa 19. a 20. apríla vykonal inšpekciu na tunajšom ústave zemských škol. inšpektor Ferdinand Písecký. Dňa 6. mája usporiadaná bola miestnym odborom Matice Slovenskej a Okres. Osvetovým sborom na ihrišti tun. ústavu oslava M. R. Štefánika. Slávnostnú reč prehovoril tajomník Matice Slovenskej Rud. Klačko. K programu slávnosti prispeli chovanci ústavu recitáciami, zapievaním hymien a slávnostného sboru. Po slávnosti zasadené bolo v ústavnej záhrade 10 líp v pamäť M. R. Štefánika a 10. výročia trvania republiky.

Dňa 10. mája vykonal lekársku prehliadku žiactva ústavu i cvičnej školy štátny obvodný lekár dr. Julius Spitzer. Zdravotný stav žiactva uznal za uspokojivý.

Dňa 7. a 8. júna vykonal chovanci I. ročníka vlastivednú exkurziu v sprievode triedneho prof. Jána Buňatu na Detvu, do Zvolena, Banskej Bystrice a do papierovej továrne v Harmanci.

Dňa 18. júna navštívil ústav evanjelický biskup dr. Jur Janoška a bol prítomný pri výučbe ev. a náboženstva v I. ročníku a v cvičnej škole. Prijímacie zkušky do I. ročníku byly dňa 27. a 28. júna a prijaté bolo podľa výnosu mšo zo dňa 5. mája 1928 číslo 50.541-II 30 chovancov (20 a 10).

Zdravotný stav učiteľského sboru i žiactva bol dobrý. Len prof. hudby Mária Klímová, ktorá na ústave ani službu de facto nenastúpila, mala z dôvodov zdravotných dovolenú cez celý školský rok. Dochádzka do školy bola pravidelná.

Telesná výchova bola pestovaná telocvikom, školskými hrami a rozličnými športmi. Do telocviku chodili všetci chovanci. V Telocvičnej Jednote „Sokol“ cvičilo z I. roč. 20 chov. (11 a 9), zo IV. roč. 23 (15 a 8). Hry žiacke konaly sa za priaznivého počasia na ústavnom ihrišti v stredu a v sobotu pod dozorom prof. telocviku Jána Buňatu.

I športy byly s obľubou pestované. Bruslili z I. roč. 4 (4 a 0), zo IV. roč. 5 (4 a 1), sankovali z I. roč. 5 (5 a 0), zo IV. roč. 8 (7 a 1), lyžarili z I. roč. 8 (8 a 0), zo IV. roč. 15 (15 a 0), jazdilo na kole z I. roč. 7 (6 a 1), zo IV. roč. 7 (7 a 0), plávanie pestovali z I. roč. 3 (3 a 0), zo IV. roč. 8 (7 a 1), kopanú hrali z I. roč. 1 (1 a 0), zo IV. roč. 6 (6 a 0), tenis hrali z I. roč. 0, zo IV. roč. 4 (4 a 0), ľahkú atletiku pestovali z I. roč. 23 (13 a 10), zo IV. roč. 32 (22 a 10), člnkovanie z I. roč. 5 (5 a 0), zo IV. roč. 2 (2 a 0), skautingu sa venoval z I. roč. 1 (1 a 0), zo IV. roč. 1 (1 a 0), jazdu na koni pestovali z I. r. 2 (2 a 0), zo IV. roč. 1 (1 a 0).

Žkúšky dospelosti. Písomné zkúšky učiteľskej dospelosti vykonané boli dňa 2. mája.

Z pedagogiky určené boli tematá: 1. Aperpcia a význam jej vo vyučovaní. 2. Pedagogika a školstvo americké. 3. Vlastnosti správnej otázky.

Z českoslovenčiny: 1. „Dvë zbranë máme; knihu jen a školu, však jimi vzbudíme dav apoštolü“. Jaroslav Vrchlický. 2. Historia v službách nášho národného obrodenia. 3. Človek v boji s prírodou.

Ústné zkúšky vykonané boli v dňoch 15.—19. júna pod predsedníctvom riad. št. učit. ústavu v Košiciach Jána Beniača.

Ku zkúškam prihlásilo sa 32 chov. (22 a 10). Za dospelých bolo uznané 25 (17 a 8), opravu dostali 4 (3 a 1), za dospelých s vyznamenaním uznaní boli 3 (2 a 1).

Opravné zkúšky dospelosti vykonané boli dňa 7. septembra 1928 pod predsedníctvom riad. št. učit. ústavu v Leviciach Karla Šornera. Pri zkúške všetci obstáli. Učiteľskej dospelosti dosiahli tak všetci chovanci IV. roč., počtom 32 (22 a 10).

III. Stav sbierok učebných pomôcok v školskom roku 1927—28.

Sbierka	Správca	Stav na konci šk. r. 1926/27		Stav na konci šk. r. 1927/28	
		Počet čísel	Počet kusov resp. sväzk.	Počet čísel	Počet kusov resp. sväzk.
1. Knižnica profesorská	Ján Buňata	442	671	416	643
2. Knižnica žiakov	Václav Krofta	594	726	647	706
3. Knižnica pedagogická	Václav Manda	—	—	112	114
4. Dejepis } Zemepis }	Václav Manda	396	570	402	587
5. Prírodopis	Ján Buňata	1008	2082	1008	2082
6. Matematika	„	38	52	41	57
7. Fyzika	„	280	355	280	355
8. Chemia	„	569	819	573	823
9. Kreslenie	„	278	580	279	581
10. Hudba	Karol Košina	267	525	270	532
11. Telocvik	Ján Buňata	114	498	115	499
12. Ženské ruč. práce	Mária Košinová	3	8	4	9
13. Rukodelné práce	Václav Manda	93	419	94	420
14. Kabinet cvič. školy	Karol Košina	207	360	248	435
15. Knižnica cvič. školy	„	164	164	177	177
16. Sbíerky umel. výchovy	Václav Manda	167	342	167	342

IV. Soznam žiakov na konci školského roku 1927/28.

(Hviezdičkou označení prospeli s vyznamenáním.)

I. ročník (13 žiakov a 10 žiačok).

*Bohuslav Babík z Louk nad Dřevnicí, Pavel Belačík zo Sučian, Melania Brieštnská z Rajca, Ján Hollý z Rajca, Zlatica Hošťanská z Kremnice, Mikuláš Hronský z Kremnice, Stanislav Hulla z Dubového, *Elena Juríčková z Malej Viesky, *Irena Kmeťová z Hája, Anna Kraľovanská zo Žabokriek, Jakub Kysela z Moyša, Pavel Matejčík z Bánoviec, Kamila Mirová z Pov. Bystrice, Vojtech Novický z Vrútok, Matúš Rohoň z Horného Kalníka, Anna Sámelová z Rudného, Oľga Somorová z Blatnice, *Františka Surová z Prievidze, Vladimír Šolc z Hája, Julius Špánik zo Žiliny, Andrej Štrba z Hája, Emil Zeman z Klatov, Elena Zorkociová zo Zorkoviec.

IV. ročník (22 žiakov a 10 žiačok).

(Hviezdičkou označení obdržali vysvedčenie uč. dospelosti s vyznamenáním.)

*Jaroslav Babík z Louk nad Dřevnicí, Ľudovít Babuliak z Nesluše, *Ján Boďa z Dubového, Mária Bonišová z Příbovíc, Koloman Brtko z Likavky, Ján Buma z Gombášu, Viktor Cerjan z Turč. Sv. Martina, Ondrej Dibák z Bodorovej, Vladimír Dobeš z Násedlovíc, Bedřich Frank z Kyjova, Anton Ladislav Frlička z Kláštora pod Znievom, *Želmíra Gulisová z Kalamenovej, Jozef Halamíček z Halenkova, Margita Halpertová z Cece, Mária Hvizďáková z Vrbice, Anna Jesenská z Dolnej Štubne, Vladislav Mikulášтик z Chrastešovej, Vladimír Mistrík zo Štub. Teplíc, Štefánka Palová z Ježkovic, Ján Polonec z Košťian, Mária Pospíšilová zo Žiliny, Jozef Přidal z Hulína, Mária Radová zo Železného Hutě, Ján Slavík z Lalinku, Ján Sochor z Jamníka, Emil Stráňai z Rajca, Pavel Šavol z Dolnej Štubne, Bedřich Šimůnek z Hustopeče, Bohuslav Vytiska z Červené Řečice, Matilda Zacharová z Turč. Sv. Martina, Vilma Zemanová z Vrútok, Martin Zoubek zo Šitbořic.

Soznam žiakov, zapísaných do I. ročníka v školskom roku 1928/29 (20 žiakov a 10 žiačok).

Eugen Buzna z Rabše, Štefan Boďa z Dubového, Gejza Čubřík z Nového Mesta nad Váhom, Viliam Čunderlík zo Starých Hôr, Vladimír Devečka z Vrbice, Matilda Fuchsová z Rajca, Vladimír Feriančík z Mošovíc, Ondrej Chabroň zo Stražova, Ondrej Chmelík z Králik, Viera Janošková z Lipt. Sv. Mikuláša, Ľudovít Krasnec z Dražkoviec, Jozef Lichner z Mošovíc, Vladimír Lichner z Blažkoviec, Stanislav Lichnovský z Frenštátu, Bibiana Longauerová z Mošovíc, Oľga Langsfeldová zo Sučian, Anna Mandová zo Štub. Teplíc, Viktoria Martinková z Tarchovej, Štefánia Mičková z Trenč. Teplej, Vilém Mikuška z Gápel, Elena Pikulíková z Vrútok, Imrich Pružina z Lutily, Jozef Rek zo Štub. Teplíc, Julius Sitár zo Štub. Teplíc, Jeroným Strmen z Dolného Jelenca, Jozef Štefko z Valče, Anna Štefková z Turč. Sv. Martina, Anna Šefčíková zo Žiliny, Anton Šugho z Cachu, Alojz Valach zo Štub. Teplíc.

Soznam žiakov cvičnej školy na konci školského roku 1927/28.

Trieda I. (10 žiakov a 13 žiačok)

Černák Miloslav, Dubovcová Elena, Gromusová Mária, Gromus Ludovít, Gubišová Margita, Inštitoris Ivan, Jesenský Julius, Karlovsá Elena, Kraslová Ružena, Kmeť Ján, Košíková Anna, Malovecká Mária, Predáčová Ludmila, Predáčová Mária, Pišková Anna, Rakytová Marta, Rakyta Michal, Reck Ludovít, Sedlák Miroslav, Šimková Mária, Šimková Mária ml., Šimko Ludovít, Škrla Jaromír.

Trieda II. (10 žiakov a 12 žiačok)

Černák Bohuslav, Dubovec Juraj, Dubovec Jozef, Gelbová Livia, Jesenská Anna, Jesenský Ludovít, Kollárová Mária, Kleskeň Vladimír, Krasová Zlatica, Malovecká Elena, Nemeč Gustáv, Rakyta Milan, Rakytová Anna, Reck Vojtech, Šimková Mária, Šimko Michal, Schindlerová Kristína, Šimková Anna, Škrla Rudolf, Taryová Zlatica.

V. Soznam kníh pre školský rok 1928/29.

(Knihy ležato tlačené sú pre viac ročníkov.)

I. ročník:

- Dr. Osuský: Dejiny náboženstva (ev. nábož.).
Pokoj-Žižka: Vierouka (kat. nábož.).
Damborský J.: Slovenská mluvnica, IV. vydanie.
Bujnák-Menšík: Slovenská poetika.
Čítanková komisia: Čítanka pre slov. uč. ústavy. (Dr. O. Naluzický, Ferd. Písecký, Ján Šomvářsky, dr. A. Zeman.)
Brunclík-Machát: Zemepisný atlas.
Nikolau-Ondruš: Zemepis pre vyššie triedy stred. škôl.
Novák-Till: Dejepis, I. diel.
Havelka-Hapala: Geometria I. diel.
Posejpal-Pilz: Arimetika pre ústavy učiteľské.
Daněk: Zoologia.
Novák: Fysika, díl I. Chemie.
Čeněk: Škola zpěvu na základě moder. metod.
Ševčík: opus 6. Houslová škola pro začátečníky, č. 1.
Beyer, opus 101. Přítvarná škola hry klavírní I—II. diel.
Tůma: Nemecká cvičebnica a čítanka, I. diel.
Pover-Vojtíšek: Učebnica jazyka francúzskeho, diel I.

— II. ročník:

- Petráš: Katolícká mravouka.
Frena-Madela: Dejiny založenia kresťanstva (ev. nábož.).
Ertl: Rukoväť literatury české, I—II, doba stará a stredná.
Ertl: Stručná čsl. mluvnica.
Damborský: Slovenská mluvnica, IV. vydanie.
Bujnák-Menšík: Slovenská poetika.
Čítanková komisia: Čítanka pre učiteľské ústavy, II. diel, časť 1. a 2.

Brunclík-Machát: Zemepisný atlas.
Nikolau-Ondruš: Zemepis pre vyššie triedy stredných škôl.
Novák-Till: Dejepis, II. diel.
Havelka-Hapala: Geometria, I. diel.
Posejpal-Pilz: Aritmetika pre ústavy učiteľské.
Vojtěch: Trigonometrie pro ústavy učiteľské.
Valouch: Tabulky logaritmické. VI. vyd.
 * *Dlouhý-Hlínecký: Somatologia a hygiena pre učiteľ. ústavy.* 4
Rosický-Trapl: Botanika.
Polívka-Broul: Klíč k určování rastlín.
Novák-Jeništa: Fyzika pre ústavy učiteľ., II. diel.
Ševčík: opus 6. Houslová škola pro začátečnický, č. 3 a 4.
Čeněk: Škola zpěvu na základě moder. metod.
Bejer: opus 101. Přípravná škola hry klavírní, I—II. diel.
Tůma: Německá cvičebnica, II. diel.
Pover-Vojtíšek: Učebnica jazyka francúzskeho, diel II.

III. ročník:

Dr. Bezak: Dejiny cirkevni (kat. náb.).
 Pavel Novák: Dejiny cirkve krestanskej (ev. náb.).
 Švadlenka-Klíma: Obecná didaktika pre učiteľ. ústavy. 1
 Čítanka pre učiteľské ústavy, diel III.
Ertl: Stručná mluvnice čsl.
 Literárna rukovät k čítanke pre VII. triedu stredných škôl.
Nikolau-Baxa-Stocký: Československá vlastiveda.
Brunclík-Machát: Zemepisný atlas.
Novák-Till: Dejepis, diel II.
Havelka-Hapala: Geometria, diel II.
Posejpal Pilz: Aritmetika.
Valouch: Logaritmické tabulky.
Daněk: Nauka o polním hospod. a školní zahradě. 5
John-Kopa: Mineralogie a geologie.
Novák-Jeništa: Fyzika, diel III.
Čeněk: Škola zpěvu na základě moder. metod.
Ševčík: opus 6. Houslová škola pro začátečnický, 5. a 6.
Tůma: Německá cvičebnica a čítanka, diel III.
Pover-Vojtíšek: Učebnica jazyka francúzskeho, III. diel.

IV. ročník:

Dr. Kašpar: Apologia.
 Meckár: Krestanská viero- a mravouka (ev. nábož.).
 Kádner: Stručné dějiny pedagogiky.
 Menšík: Literárna rukovät k čítanke pre najvyššie triedy stred. škôl.
Ertl: Stručná mluvnice čsl.
Zachystal: Zemepis IV. diel.
 * *David: Metodika zemepisu.* 10
Brunclík-Machát: Zemepisný atlas.
 Peckř: Dějiny čsl. republiky.
 Novák-Till: Dejepis, diel IV.

- Domin: Metodika geometrie 8
 Domin: Metodika počtů 8
 Havetka-Hapala: Geometria, diel II.
 Valouch: Logaritmické tabulky.
 Posejpal-Pilz: Aritmetika.
 John-Kopa: Mineralogie a geologie.
 Polívka-Broul: Klíč k určování rostlin.
 Rosický-Trapl: Botanika.
 Bartušek: Metodika přírodopisu 12
 Novák-Jeništa: Fyzika, diel IV.
 Sokol: Metodika přírodopisu 9
 Kratochvíl: Metodika krasopisu 11
 Čenek: Škola zpěvu na základě moder. metod.
 Ševčík: opus 6. Houslová škola pro začátečníky. Č. 7.
 Tůma: Německá cvičebnica a čítanka. Diel IV.

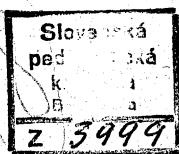
Bussek: Uvod do právnej s.
 Kulhánek: Využití ve tr. elevat.
 Wavris: Základy metad. jas.
 Dějepis

Riaditeľstvo vzdáva všetkým p. t. priaznivcom ústavu
za akúkoľvek podporu verejné poďakovanie.

in
Klav

lovský
)

let.
vprava.

D. 3999.

TLAČIL. KNÍHTLAČIARSKY ÚČAST. SPOLOK
V TURČIANSKOM SVÄTOM MARTINE. — 1559